

ZGODOVINA

Osnovna šola za odrasle

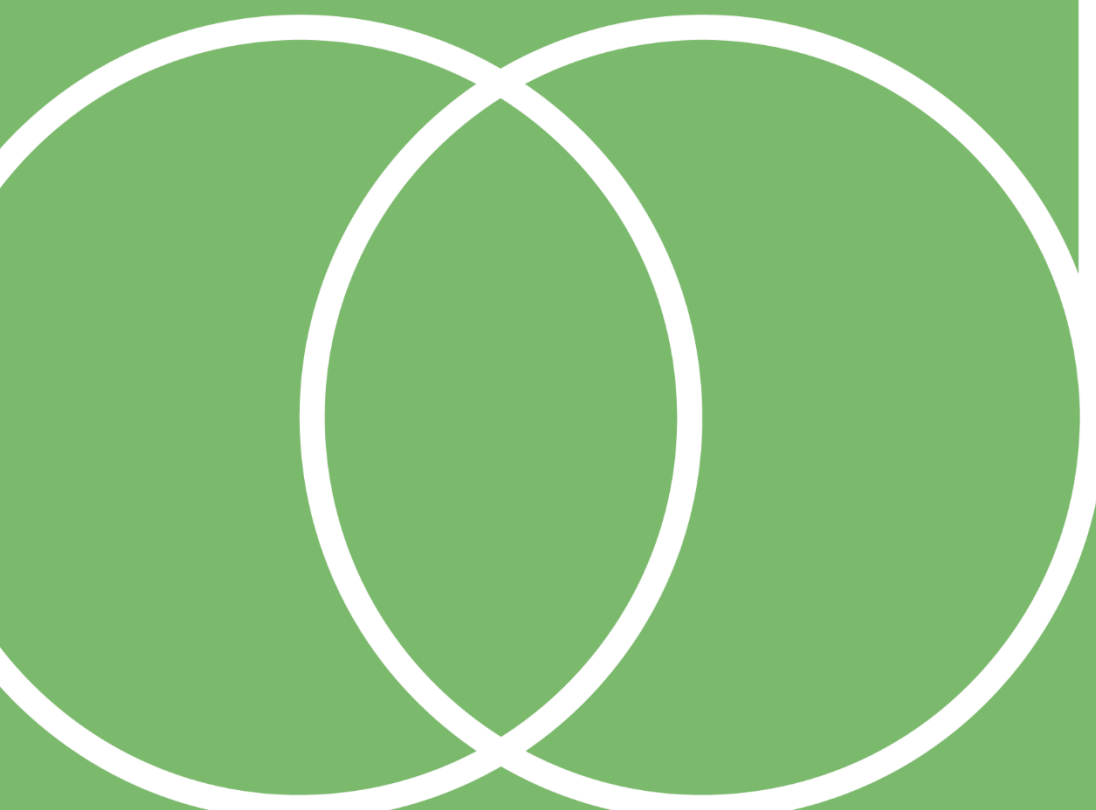
Izobraževalni program za odrasle
osnovna šola za odrasle

Izobraževalni program za odrasle
osnovna šola za odrasle s
prilagojenim predmetnikom za
osnovno šolo za odrasle s
slovenskim učnim jezikom na
narodno mešanem območju
slovenske Istre

Izobraževalni program za odrasle
osnovna šola za odrasle s
prilagojenim predmetnikom za
osnovno šolo za odrasle z
italijanskim učnim jezikom na
narodno mešanem območju
slovenske Istre

Izobraževalni program za odrasle
osnovna šola za odrasle s
prilagojenim predmetnikom za
osnovno šolo za odrasle za
dvojezično osnovno šolo na
narodno mešanem območju
Prekmurja

OBVEZNI PREDMET

UČNI NAČRT Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

IME PREDMETA: zgodovina

Predmetnik osnovne šole za odrasle

Prilagojeni predmetnik osnovne šole za odrasle s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Prilagojeni predmetnik osnovne šole za odrasle z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Prilagojeni predmetnik osnovne šole za odrasle za dvojezično osnovno šolo na narodno mešanem območju Prekmurja

6. razred	7. razred	8. razred	9. razred
25	25	25	25

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

dr. Vilma Brodnik, Zavod RS za šolstvo, koordinatorica PKK za zgodovino; dr. Gregor Antoličič, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Zgodovinski inštitut Milka Kosa; Sonja Bregar Mazzini, OŠ Dobrova; Marjetka Čas, OŠ Gustava Šiliha Laporje; mag. Bernarda Gaber, Zavod RS za šolstvo; Silvija Hajdinjak Prendl, Dvojezična srednja šola Lendava; dr. Petra Kavrečič Božeglav, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije; mag. Boštjan Kernc, OŠ Davorina Jenka Cerklje na Gorenjskem; Vojko Kunaver, Zavod RS za šolstvo; dr. Aleš Maver, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta; Helena Mešnjak, Ekonomska šola Celje, Gimnazija in srednja šola; Rok Miščević, Biotehniški center Naklo; dr. Irena Selišnik, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta; Tomaž Smole, OŠ Šmartno v Tuhinju; Nataša Šekoranja Špiler, Gimnazija Brežice; Petra Štampfl, Gimnazija Jožeta Plečnika Ljubljana; Mitja Turk, Grm Novo mesto - center biotehnike in turizma, Kmetijska šola Grm in biotehniška gimnazija; Maja Vičič Krabonja, Srednja ekonomska šola in gimnazija Maribor; Nina Zupan Kastelec, Šolski center Kranj.

Podskupina v izobraževalnem programu za odrasle osnovna šola za odrasle:

Vojko Kunaver, Zavod RS za šolstvo; dr. Petra Kavrečič Božeglav, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije; Ana Marija Blažič, Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj

JEZIKOVNI PREGLED: Mojca Blažej Cirej

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/osnovna-sola-za-odrasle/2025/Didakticna_priporocila_k_ucnemu_nacrtu_zgodovina_oso_2025.pdf

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI-ID 260806403](#)

ISBN 978-961-03-1451-6 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na svoji 248. seji, dne 20. 11. 2025, določil učni načrt zgodovina za izobraževalni program za odrasle osnovna šola za odrasle, izobraževalni program za odrasle osnovna šola za odrasle s prilagojenim predmetnikom osnovne šole za odrasle s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre, izobraževalni program za odrasle osnovna šola za odrasle s prilagojenim predmetnikom osnovne šole za odrasle z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre, izobraževalni 6 program za odrasle osnovna šola za odrasle s prilagojenim predmetnikom osnovne šole za odrasle za dvojezično osnovno šolo na narodno mešanem območju Prekmurja.

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje se je na svoji 248. seji, dne 20. 11. 2025, seznanil z didaktičnimi priporočili k učnemu načrtu zgodovina za izobraževalni program za odrasle osnovna šola za odrasle, izobraževalni program za odrasle osnovna šola za odrasle s prilagojenim predmetnikom osnovne šole za odrasle s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre, izobraževalni program za odrasle osnovna šola za odrasle s prilagojenim predmetnikom osnovne šole za odrasle z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre, izobraževalni program za odrasle osnovna šola za odrasle s prilagojenim predmetnikom osnovne šole za odrasle za dvojezično osnovno šolo na narodno mešanem območju Prekmurja.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

KAKO SE ZNAJTI?

TIPICNE STRANI

V dokumentu je za udeleženske in udeležence, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih udeleženci izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

IME TEME

OBVEZNO

Vrsta teme:
Obvezno
Izbirno

OPIS TEME

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quiatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exeseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similiic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelim lam alit re, omnis ab il mo dolupti connihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaeeped quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusciisita dolorum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

8 Osnovna šola za odrasle | Matematika

Številka strani,
program izobraževanja,
predmet

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
- I:** *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
- I:** *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solores dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
- O:** Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

- Udeleženeec
- » Obisquamet faccab incium repernam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
 - » Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cupratu repeliam.
 - » **Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
 - » **Ut fuga. Nemperum fuga.**
 - » Ma vellaut quiatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
 - » Omnim ut doluptur, quam consequ.
 - » *Obisquamet faccab incium repernam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.*
 - » *Icillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cupratu repeliam.*
 - » Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
 - » *Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

- laborerat voluptiurem
- veligna tessint
- laborerat voluptiurem
- veligna tessint
- veligna tessint
- laborerat voluptiurem
- veligna tessint

9 Osnovna šola za odrasle | Matematika

Pojmi, ki jih udeleženeec mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikale usvojijo udeleženci.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

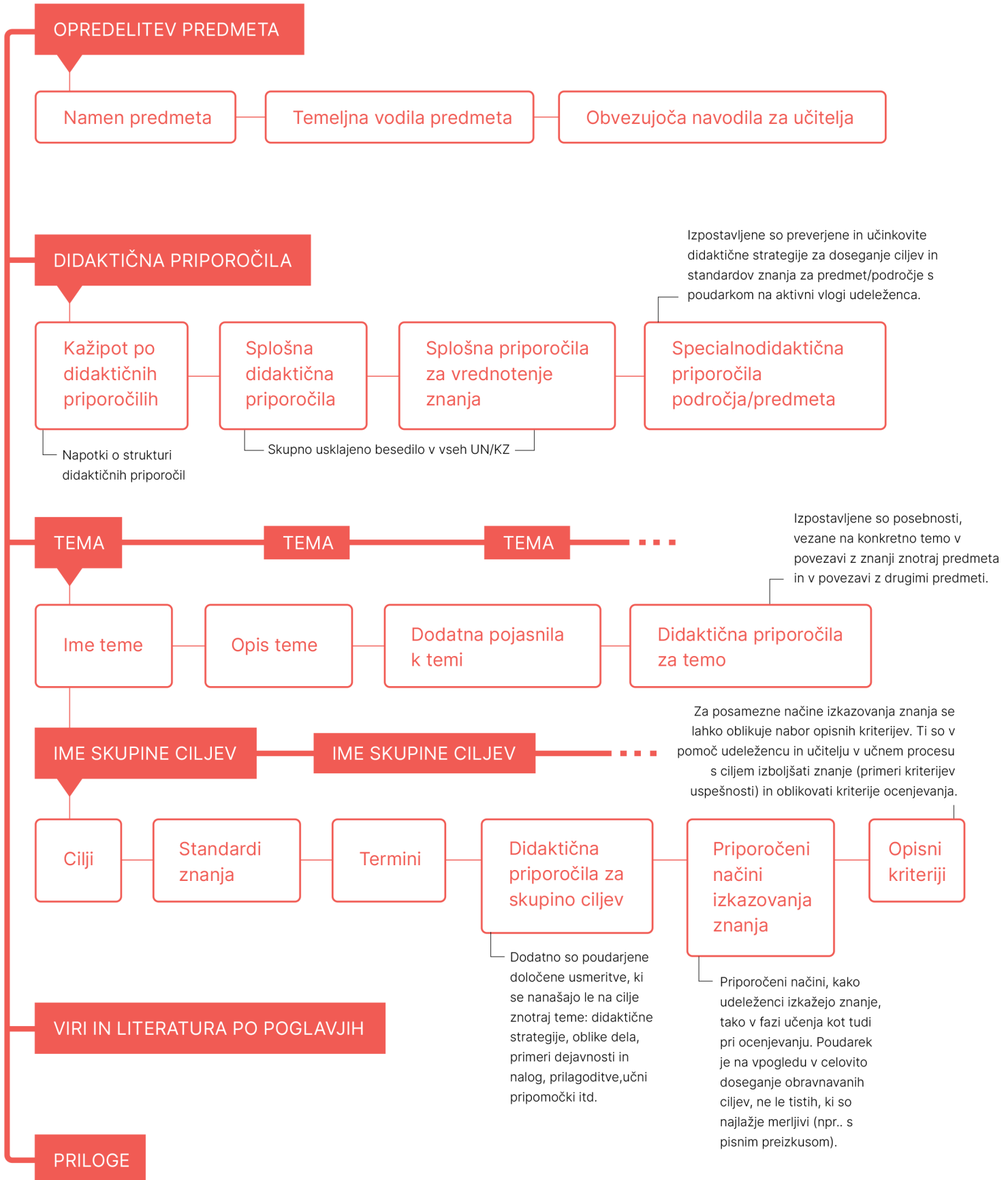
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA UČNEGA NAČRTA Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA..... 10	
Namen predmeta..... 10	
Temeljna vodila predmeta 10	
Obvezujoča navodila za učitelje 11	
DIDAKTIČNA PRIPOROČILA 12	
Kažipot po didaktičnih priporočilih 12	
Splošna didaktična priporočila 13	
Splošna priporočila za vrednotenje znanja 15	
Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta 17	
TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA..... 20	
ZAKAJ JE ZGODOVINA LAHKO TUDI UČITELJICA ZA ŽIVLJENJE IN ČESA SE IZ NJE LAHKO NAUČIMO? 21	
Zakaj je zgodovina lahko tudi učiteljica za življenje in česa se iz nje lahko naučimo? 22	
ČAS OD GRŠKO-RIMSKE CIVILIZACIJE DO SREDNJEGA VEKA 24	
Čas od grško-rimske civilizacije do srednjega veka 25	
DEDIŠČINA PRETEKLOSTI27	
Dediščina preteklosti 28	
SLOVENSKI PROSTOR V SREDNJEM VEKU 30	
Slovenski prostor v srednjem veku..... 31	
ZGODOVINA IN DINAMIČNI ČAS OD 15. DO 19. STOLETJA 33	
Zgodovina in dinamični čas od 15. do 19. stoletja 34	
SLOVENCİ OD REFORMACIJE DO KONCA 19. STOLETJA 36	
Slovenci od reformacije do konca 19. stoletja37	
DOBA NEMIROV: EPIDEMIJE, VOJNE IN KRIZE OD POZNEGA SREDNJEGA DO KONCA NOVEGA VEKA (OD 14. DO 18. STOLETJA) 39	
Doba nemirov: epidemije, vojne in krize od poznega srednjega do konca novega veka (od 14. do 18. stoletja) 40	
SVET NA PRELOMU STOLETJA IN PRVA SVETOVNA VOJNA 42	
Svet na prelomu stoletja in prva svetovna vojna 43	
EVROPA MED OBEMA VOJNAMA IN DRUGA SVETOVNA VOJNA 45	
Evropa med obema vojnama in druga svetovna vojna 46	
EVROPA IN SVET V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA IN V ZAČETKU 21. STOLETJA – ČAS VELIKIH SPREMENB..... 48	
Evropa in svet v drugi polovici 20. stoletja in v začetku 21. stoletja – čas velikih sprememb 49	
PREBOJ ZNANOSTI V 20. IN NA ZAČETKU 21. STOLETJA 51	
Preboj znanosti v 20. in na začetku 21. stoletja 52	
SLOVENCİ OD ZAČETKA 20. STOLETJA DO KONCA DRUGE SVETOVNE VOJNE 54	
Slovenci od začetka 20. stoletja do konca druge svetovne vojne55	
SLOVENCİ V SOCIALISTIČNI JUGOSLAVIJI – MED ZANOSOM IN RAZOČARANJEM57	
Slovenci v socialistični Jugoslaviji - med zanosom in razočaranjem 58	
SAMOSTOJNA SLOVENIJA IN NJENO VKLJUČEVANJE V EVROPSKE INTEGRACIJE 60	
Samostojna Slovenija in njeno vključevanje v evropske integracije..... 61	
VSAKDANJE ŽIVLJENJE, MODA IN GLASBA SLOVENCEV V ČASU DRUGE JUGOSLAVIJE 63	
Vsakdanje življenje, moda in glasba Slovencev v času druge Jugoslavije 64	
VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH66	

ZAKAJ JE ZGODOVINA LAHKO TUDI UČITELJICA ZA ŽIVLJENJE IN ČESA SE IZ NJE LAHKO NAUČIMO?	66	EVROPA IN SVET V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA IN V ZAČETKU 21. STOLETJA – ČAS VELIKIH SPREMEMB	71
ZAKAJ JE ZGODOVINA LAHKO TUDI UČITELJICA ZA ŽIVLJENJE IN ČESA SE IZ NJE LAHKO NAUČIMO?	66	PREBOJ ZNANOSTI V 20. IN NA ZAČETKU 21. STOLETJA	71
ČAS OD GRŠKO-RIMSKE CIVILIZACIJE DO SREDNJEGA VEKA	66	PREBOJ ZNANOSTI V 20. IN NA ZAČETKU 21. STOLETJA.....	71
ČAS OD GRŠKO-RIMSKE CIVILIZACIJE DO SREDNJEGA VEKA.....	66	SLOVENCİ OD ZAČETKA 20. STOLETJA DO KONCA DRUGE SVETOVNE VOJNE	71
DEDIŠČINA PRETEKLOSTI	67	SLOVENCİ OD ZAČETKA 20. STOLETJA DO KONCA DRUGE SVETOVNE VOJNE	71
DEDIŠČINA PRETEKLOSTI.....	67	SLOVENCİ V SOCIALISTIČNI JUGOSLAVIJI – MED ZANOSOM IN RAZOČARANJEM	72
SLOVENSKI PROSTOR V SREDNJEM VEKU	67	SLOVENCİ V SOCIALISTIČNI JUGOSLAVIJI – MED ZANOSOM IN RAZOČARANJEM	72
SLOVENSKI PROSTOR V SREDNJEM VEKU	67	SAMOSTOJNA SLOVENIJA IN NJENO VKLJUČEVANJE V EVROPSKE INTEGRACIJE	72
ZGODOVINA IN DINAMIČNI ČAS OD 15. DO 19. STOLETJA	68	SAMOSTOJNA SLOVENIJA IN NJENO VKLJUČEVANJE V EVROPSKE INTEGRACIJE.....	72
ZGODOVINA IN DINAMIČNI ČAS OD 15. DO 19. STOLETJA	68	VSAKDANJE ŽIVLJENJE, MODA IN GLASBA SLOVENCEV V ČASU DRUGE JUGOSLAVIJE	73
SLOVENCİ OD REFORMACIJE DO KONCA 19. STOLETJA	68	VSAKDANJE ŽIVLJENJE, MODA IN GLASBA SLOVENCEV V ČASU DRUGE JUGOSLAVIJE.....	73
SLOVENCİ OD REFORMACIJE DO KONCA 19. STOLETJA.....	68	PRILOGE	74
DOBA NEMIROV: EPIDEMIJE, VOJNE IN KRIZE OD POZNEGA SREDNJEGA DO KONCA NOVEGA VEKA (OD 14. DO 18. STOLETJA)	69		
DOBA NEMIROV: EPIDEMIJE, VOJNE IN KRIZE OD POZNEGA SREDNJEGA DO KONCA NOVEGA VEKA (OD 14. DO 18. STOLETJA).....	69		
SVET NA PRELOMU STOLETJA IN PRVA SVETOVNA VOJNA	70		
SVET NA PRELOMU STOLETJA IN PRVA SVETOVNA VOJNA.....	70		
EVROPA MED OBEMA VOJNAMA IN DRUGA SVETOVNA VOJNA	70		
EVROPA MED OBEMA VOJNAMA IN DRUGA SVETOVNA VOJNA	70		
EVROPA IN SVET V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA IN V ZAČETKU 21. STOLETJA – ČAS VELIKIH SPREMEMB	71		

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Zgodovina je veda, ki preučuje preteklost človeka. Kot humanistična veda nam pomaga razumeti dogodke in procese, ki so zaznamovali človekov razvoj. Zgodovina je obvezen predmet v šolskih kurikulumih. To velja tako za osnovno kot srednješolsko izobraževanje. V programu Osnovna šola za odrasle je zastopana od 6. do 9. razreda. Učni načrt, ki predvideva 25 ur pouka na letni ravni, pa kljub skromnemu obsegu ur vključuje ključne prelomne dogodke in procese iz preteklosti, ki so zaznamovali razvoj človeške družbe. Zaradi tega so v tem učnem načrtu primerno prilagojene tudi vsebine. Učna snov je po posameznih letih razdeljena na teme iz splošne in slovenske zgodovine, pri čemer se razlikuje po obsegu in globini obravnave. Cilji in standardi predmeta so ustrezno prilagojeni vsebinam, ki so v učnem načrtu razdeljene na obvezne in izbirne teme. Poleg tem iz splošne zgodovine je poseben poudarek na zgodovinskem dogajanju na današnjem slovenskem prostoru in na temah, ki so blizu izkušnjam odraslih.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Že v prvih urah je obravnavan razvoj zgodovinopisja, raziskovalne metode in sploh pomen poznavanja preteklosti. Udeleženci bodo pri pouku spoznavali veščine preprostega zgodovinskega raziskovanja ob delu z različnimi viri. Pri tem je pomembno, da jih znajo pravilno presojati ter iskati dokaze za svoje zaključke in jih tudi zagovarjati. Tako bodo osvojili osnovne zgodovinske koncepte, predvsem koncept časa in prostora. Poleg tega bodo udeleženci seznanjeni z aktualnimi temami in vsebinami iz vsakdanjega življenja, dediščino, šegami in navadami, religioznimi praksami v prazgodovinskem obdobju itd. V nadaljevanju je obravnavano obdobje antične zgodovine, to je časa, ko se na evropskih tleh pojavijo prve urejene družbe oziroma državne ureditve. Nadaljuje se spoznavanje srednjega veka, njegovih glavnih značilnosti in posebej srednjeveške zgodovine današnjega slovenskega prostora. Podobno je strukturirana učna vsebina za obdobje novega veka. Prvi del je posvečen splošni, drugi pa posebej slovenski zgodovini. Pri izbirnih temah je več pozornosti namenjene nepolitični zgodovini, to je temam iz socialnega, kulturnega in drugih področij, ki so prav tako izredno pomembna za celostno poznavanje ter razumevanje preteklosti. V zadnjih dveh razredih je poudarek na novejši in sodobni zgodovini, ki jim je časovno bliže in posledično bolj poznana. Predstavljeni so ključni razlogi in dejavniki, ki so vplivali na dogodke v 20. stoletju in katerih posledice čutimo še danes.

V 8. razredu je vsebina namenjena spoznavanju sprememb v svetovni politiki, ekonomiji in družbi v moderni dobi in razlogi, potek ter posledice prvega uničujočega konflikta na svetovni ravni. Prva polovica 20. stoletja je bila zaznamovana z velikim nasiljem in totalitarnimi političnimi režimi, ki so eskalirali v drugi svetovni vojni. Posledice vojne so dolgo zaznamovale svet, predvsem so ga t. i. bipolarno razdelile. V 90-ih letih so se na primer v Evropi zgodile spremembe, ki so privedle do demokratizacije držav, ki so bile pod političnim in gospodarskim vplivom Sovjetske zveze. Države so razpadle oziroma se delile na nacionalni osnovi (npr. Jugoslavija, Češkoslovaška). Pri pouku bodo udeleženci spoznali, da se je konec prejšnjega in v začetku tega stoletja svet začel vse bolj približevati in globalizirati. Poleg tem iz politične zgodovine so tudi v zadnjih dveh razredih izbirne teme namenjene področjem, ki so udeležencem bliže in jim pomagajo razumeti preteklost tudi prek njihovih lastnih izkušenj. Tako lahko tudi spremljajo in kritično vrednotijo sodobne politične, gospodarske, socialne in kulturne spremembe v družbi. V 9. razredu so vsebine namenjene razvoju današnje Slovenije pred osamosvojitvijo, med njo in po njej.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Učni načrt je zasnovan tematsko – kronološko. V šestem razredu imamo dve obvezni in eno izbirno temo, v vseh ostalih razredih pa po tri obvezne in eno izbirno temo. Če se učitelj skupaj z udeleženci odloči za to, da izbere eno temo, potem ta postane za udeležence obvezna in se preverja in ocenjuje tako kot vse ostale teme. Ciljno-vsebinska zasnova učnega načrta zgodovine pripomore k uresničevanju ciljev osnovnošolskega izobraževanja. Učni načrt je zasnovan tako, da pri udeležencih spodbuja zanimanje za preteklost življenja ljudi. Cilj je ozaveščati, da so pretekli dogodki, pojavi in procesi vplivali na razvoj človeške družbe ter tako udeležencem omogoča boljše razumevanje sedanjosti. Znanje zgodovine vpliva tudi na oblikovanje stališč in vrednot udeležencev, ki so pomembne za življenje v sodobni demokratični družbi, kot so strpnost v medsebojnih stikih in odnosih, spoštovanje drugačnosti in različnosti, medsebojno sodelovanje, spoštovanje človekovih pravic in demokratičnega državljanstva. Didaktični pristopi in učne strategije naj spodbujajo aktivno vlogo udeležencev in mentorsko vlogo učitelja. Aktivno vlogo udeležencev je najlažje uresničiti s formativnim spremljanjem, katerega rezultat je večja udeležba prisotnih v učnem procesu in razvijanje odgovornosti za lastno znanje. Za sodobni pouk zgodovine je izrednega pomena vključevanje različnih kulturnih ustanov, muzejev, arhivov, knjižnic itd., saj ob tem udeleženci razvijajo spretnosti pridobivanja novih informacij ter razvijajo odnos do ohranjanja in vrednotenja kulturne dediščine ter narodne in kulturne identitete na državnem in lokalnem nivoju. Pri delu s to populacijo udeležencev je to še posebej pomembno.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

KAŽIPOT PO DIDAKTIČNIH PRIPOROČILIH

Razdelke *Kažipot po didaktičnih priporočilih*, *Splošna didaktična priporočila* in *Splošna priporočila za vrednotenje znanja* je pripravil Zavod RS za šolstvo.

Didaktična priporočila prinašajo učiteljem napotke za uresničevanje učnega načrta predmeta v pedagoškem procesu. Zastavljena so večplastno, na več ravneh (od splošnega h konkretnemu), ki se medsebojno prepletajo in dopolnjujejo.

- » Razdelka ***Splošna didaktična priporočila*** in ***Splošna priporočila za vrednotenje znanja*** vključujeta krovne usmeritve za načrtovanje, poučevanje in vrednotenje znanja, ki veljajo za vse predmete po celotni izobraževalni vertikali. Besedilo v teh dveh razdelkih je nastalo na podlagi *Usmeritev za pripravo didaktičnih priporočil k učnim načrtom za osnovne šole in srednje šole* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrd>) (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrd>) ter *Izhodišč za prenovo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/plw0909>) (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/f68315>) in je v vseh učnih načrtih enako.
- » Razdelek ***Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta*** vključuje tista didaktična priporočila, ki se navezujejo na področje/predmet kot celoto. Zajeti so didaktični pristopi in strategije, ki so posebej priporočeni in značilni za predmet glede na njegovo naravo in specifikke.

Učni načrt posameznega predmeta je členjen na *teme*, vsaka tema pa se lahko nadalje členi na *skupine ciljev*.

- » Razdelka ***Didaktična priporočila za temo*** in ***Didaktična priporočila za skupino ciljev*** vključujeta konkretne in specifične napotke, ki se nanašajo na poučevanje določene teme oz. skupine ciljev znotraj teme. Na tem mestu so izpostavljene preverjene in učinkovite didaktične strategije za poučevanje posamezne teme ob upoštevanju značilnosti in vidikov znanja, predznanja, povezanosti znanja z drugimi predmeti/področji ipd. Na tej ravni so usmeritve lahko konkretizirane tudi s primeri izpeljave oz. učnimi scenariji.

Didaktična priporočila na ravni skupine ciljev zaokrožujeta razdelka ***Priporočeni načini izkazovanja znanja*** in ***Opisni kriteriji***, ki vključujeta napotke za vrednotenje znanja (spremljanje, preverjanje, ocenjevanje) znotraj posamezne teme oz. skupine ciljev.

SPLOŠNA DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Učitelj si za uresničitev ciljev učnega načrta, kakovostno učenje in usvajanje znanja ter optimalen psihofizični razvoj udeležencev prizadeva zagotoviti varno in spodbudno učno okolje in učni proces graditi na predznanju ter izkušnjah udeležencev. Pri tem upošteva:

- » obseg ur, ki je manjši od programa redne OŠ,
- » strnjen obseg tem in skupin ciljev,
- » položaj in ugotovljene izobraževalne potrebe v osebni izobraževalnem načrtu udeležencev.

V ta namen v učnem procesu uporablja različne izvedbene modele (v živo, na daljavo ali kombinirano, sočasno, asinhrono, učenje s pomočjo ogleda posnetkov itd.) in raznolike didaktične strategije, ki vključujejo učne oblike, metode, tehnike, učna sredstva in gradiva, s katerimi udeležencem izobraževanja omogoča aktivno sodelovanje pri učnih urah in tudi uspešno samostojno učenje. Izbira jih premišljeno, glede na namen in naravo učnih ciljev ter glede na učne, poklicne in druge, za učenje pomembne značilnosti posameznega udeleženca, učne skupine ali oddelka. Ob tem udeležencem izobraževanja daje najrazličnejše oblike učne podpore, npr. možnost pogovornih ur v živo ali na daljavo, možnost dodatne strokovne pomoči v sodelovanju z drugimi strokovnimi delavci, ki to prispeva k uspešnosti udeleženca.

Varno in spodbudno učno okolje učitelj zagotavlja tako, da:

- » spodbuja spoštljivo in varno ozračje v učni skupini: medsebojno sprejemanje, sodelovanje, čustveno in socialno podporo;
- » neguje vedoželjnost, spodbuja interes in motivacijo za učenje, podpira razvoj poklicnih interesov, različnih potencialov in morebitnih talentov;
- » udeležence aktivno vključuje v načrtovanje učenja;
- » kakovostno poučuje (starosti in izkušnjam udeležencev primerno) in organizira samostojno učenje (individualno, v dvojicah, skupinsko) ob različni stopnji vodenja in spodbujanja;
- » udeležencem omogoča medsebojno izmenjavo znanja in izkušenj, podporo in sodelovanje;
- » v učnem procesu prepoznava in upošteva predznanje, skupne in individualne učne, socialne, čustvene, (med)kulturne, telesne in druge potrebe udeležencev;
- » udeležencem postavlja ustrezno zahtevne in relevantne učne izzive (npr. glede na delo, ki ga opravljajo) in si prizadeva za njihov napredek;
- » pri udeležencih stalno preverja razumevanje, spodbuja ozaveščanje in usmerjanje procesa lastnega učenja;
- » učni proces prilagaja ugotovitvam sprotnega spremljanja in preverjanja dosežkov udeležencev;

- » omogoča povezovanje ter nadgrajevanje znanja znotraj predmeta, med predmeti in predmetnimi področji (npr. modularni pristop);
- » poučuje in organizira samostojno učenje v različnih učnih okoljih (tudi virtualnih, zunaj učilnic), ob uporabi avtentičnih učnih virov in reševanju relevantnih življenjskih problemov in situacij;
- » ob doseganju predmetnih uresničuje tudi skupne cilje različnih področij (jezik, državljanstvo, kultura in umetnost; trajnostni razvoj; zdravje in dobrobit; digitalna kompetentnost; podjetnost).

Učitelj pri uresničevanju ciljev in standardov znanja učnega načrta udeležencem omogoči prepoznavanje in razumevanje:

- » smisla oz. namena učenja (kaj se bodo učili in čemu);
- » uspešnosti lastnega učenja oz. napredka (kako in na temelju česa bodo vedeli, da so pri učenju uspešni in so dosegli cilj);
- » pomena različnih dokazov o učenju in znanju;
- » vloge povratne informacije za stalno izboljševanje znanja/zmožnosti ter krepitev občutka »zmorem«;
- » pomena medsebojnega učenja in povratne informacije med udeleženci,
- » namena in poteka ocenjevanja znanja.

Za doseganje celostnega in poglobljenega znanja učitelj načrtuje raznolike predmetne ali medpredmetne učne izzive, ki spodbujajo udeležence k aktivnemu raziskovanju, preizkušanju, primerjanju, analiziranju, argumentiranju, reševanju avtentičnih problemov, izmenjavi izkušenj in povratnih informacij. Glede na potencialne potrebe in motivacijo udeležencev smiselno načrtuje učne dejavnosti za razvijanje ustvarjalnosti, inovativnosti, kritičnega mišljenja in drugih prečnih veščin. Učitelj, kadar je mogoče, izvaja projektni, problemski, raziskovalni, eksperimentalni, izkustveni ali praktični pouk in uporablja temu primerne učne metode, pripomočke, gradiva in digitalno tehnologijo.

Učitelj upošteva raznolike zmožnosti in potrebe udeležencev, opredeljene v osebni izobraževalni načrtu (OIN), v okviru notranje diferenciacije in individualizacije pouka ter personalizacije učenja s prilagoditvami, ki obsegajo:

- » učno okolje z izbiro ustreznih didaktičnih strategij, učnih dejavnosti in oblik;
- » obsežnost, zahtevnost in kompleksnost učnih ciljev;
- » raznovrstnost in tempo učenja;
- » načine izkazovanja znanja, pričakovane rezultate ali dosežke.

Učitelj smiselno upošteva načelo diferenciacije in individualizacije tudi pri načrtovanju samostojnega in domačega dela udeležencev in njihovega dela na daljavo, ki naj bo osmišljeno in raznoliko, namenjeno utrjevanju znanja in pripravi na nadaljnje učenje.

Individualizacija pouka in personalizirano učenje sta pomembna za osmišljanje izobraževanja, predvsem pa za razvijanje interesov in potencialov udeležencev ter njihovih talentov. Še posebej pa sta pomembna za razvoj, uspešno učenje ter enakovredno in aktivno vključenost udeležencev s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami, udeležencev z učnimi težavami, priseljencev ter udeležencev iz manj spodbudnega socialnega okolja. Z individualiziranimi pristopi preko inkluzivne poučevalne prakse učitelj odkriva in zmanjšuje ovire, ki udeležencem iz teh skupin onemogočajo optimalno učenje, razvoj in izkazovanje znanja, ter uresničuje v osebnih izobraževalnih načrtih načrtovane prilagoditve učnega procesa za udeležence iz specifičnih skupin.

SPLOŠNA PRIPOROČILA ZA VREDNOTENJE ZNANJA

Vrednotenje znanja razumemo kot ugotavljanje znanja udeležencev skozi celotni učni proces, tako pri spremljanju in preverjanju znanja (ugotavljanje predznanja in znanja udeleženca na vseh stopnjah učenja) kot tudi pri ocenjevanju znanja.

V prvi fazi učitelj načrtuje učni proces v skladu z osebnim izobraževalnim načrtom udeleženca, na temelju katerega kontinuirano spremlja in podpira učenje, preverja znanje vsakega udeleženca, mu daje kakovostne povratne informacije in ustrezno prilagaja lastno poučevanje. Med učnim procesom sproti preverja doseganje ciljev pouka in standardov znanja ter spremlja in ugotavlja njegov napredek. V tej fazi učitelj znanja ne ocenjuje, pač pa na podlagi ugotovitev sproti prilagaja in izvaja dejavnosti v podporo in spodbudo učenju (npr. dodatne dejavnosti za utrjevanje znanja, prilagoditve načrtovanih dejavnosti in nalog glede na poklicni interes, zmožnosti in potrebe posameznih udeležencev ali skupine).

Učitelj pripomore k večji kakovosti učnega procesa, tako da:

- » sistematično, kontinuirano in načrtno pridobiva informacije o tem, kako udeleženec dosega učne cilje in usvaja standarde znanja;
- » ugotavlja in spodbuja razvoj raznolikega znanja – ne le vsebinskega, temveč tudi procesnega (tj. spretnosti in veščin), spremlja in spodbuja pa tudi razvijanje odnosnega znanja;
- » spodbuja udeleženca, k doseganju ciljev na različnih taksonomskih ravneh oz. izkazuje znanje na različnih ravneh zahtevnosti;
- » spodbuja uporabo znanja za reševanje življenjskih problemov, sklepanje, analiziranje, vrednotenje, argumentiranje itn.;

- » je naravnano na ugotavljanje napredka in dosežkov, pri čemer razume, da so pomanjkljivosti in napake zlasti priložnosti za nadaljnje učenje;
- » ugotavlja in analizira udeleženčevo razumevanje učnih vsebin ter predlaga rešitve za odpravljanje vzrokov za nerazumevanje in napačne predstave;
- » udeleženca spodbuja k premislekom o namenih učenja in kriterijih uspešnosti, po katerih vrednoti lastno učno uspešnost in uspešnost soudeležencev po načelih kritičnega prijateljstva;
- » udeležencu sproti daje kakovostne povratne informacije, ki vključujejo usmeritve in konkretne napotke za nadaljnje učenje.

Ko so dejavnosti prve faze (spremljanje in preverjanje znanja) ustrezno izpeljane, sledi druga faza, ocenjevanje znanja. Pri tem učitelj omogoči udeležencu, da lahko v čim večji meri izkaže usvojeno znanje. To doseže tako, da ocenjuje znanje na različne načine, ki jih je udeleženec spoznal v procesu učenja. Pri tem si prizadeva zagotoviti optimalne pogoje za izkazovanje znanja, tako da upošteva potrebe udeleženca, ki za uspešno učenje in izkazovanje znanja potrebuje prilagoditve, opredeljene v osebni izobraževalni načrtu.

Učitelj lahko ocenjuje samo znanje, ki je v učnem načrtu določeno s standardi znanja. Predmet ocenjevanja znanja niso vsi učni cilji, saj vsak cilj nima z njim povezanega specifičnega standarda znanja. Učitelj ne ocenjuje stališč, vrednot, navad, socialnih in čustvenih veščin, zajetih v ciljnih učnega načrta, jih pa pri udeležencu sistematično spodbuja, razvija, spremlja ter mu o njih daje povratno informacijo.

Na podlagi standardov znanja in kriterijev uspešnosti učitelj pripravi kriterije ocenjevanja in opisnike ter jih na ustrezen način predstavi in pojasni udeležencu. Če udeleženec v procesu učenja razume in uporablja kriterije uspešnosti, bo lažje razumel kriterije ocenjevanja. Ugotovitve o doseganju standardov znanja, ki temeljijo na kriterijih ocenjevanja in opisnikih, se izrazijo v obliki ocene.

Učitelj z raznolikimi načini ocenjevanja omogoči izkazovanje raznolikega znanja (védenje, spretnosti, veščine) na različnih ravneh. Zato poleg pisnih preizkusov znanja in ustnih odgovorov ocenjuje izdelke (pisne, likovne, tehnične, praktične in druge za predmet specifične) in izvedbo dejavnosti (govorne, gibalne, umetniške, eksperimentalne, praktične, multimedijske, demonstracije, nastope in druge za predmet specifične), s katerimi udeleženec izkaže svoje znanje. Izdelki in dejavnosti, ki jih učitelj ocenjuje naj bodo povezani z interesi in življenjskim kontekstom udeleženca. To pomeni, da si udeleženec lahko izbere tematiko izdelka ali dejavnosti skozi katero bo izkazoval svoje znanje in spretnosti.

SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA PODROČJA/PREDMETA

Tematska zasnova, izbirnost

Učni načrt za zgodovino je zasnovan tematsko, tako da zajema zgodovinske dogodke, pojave, procese, ki so ključni za razumevanje kulturnega oz. civilizacijskega razvoja človeštva. Teme so v učnem načrtu razporejene po vzgojno-izobraževalnih obdobjih od 6. do 9. razreda osnovne šole za odrasle. V osnovi gre za obravnavo 11 obveznih tem, dodane pa so še štiri izbirne teme. V vsakem razredu obravnavamo tri obvezne teme, ki si sledijo v kronološkem zaporedju. Učitelj glede na zanimanje udeležencev, pogoje pouka in svojo strokovno presojo izbere ali pa ne izbere izbirne teme, ki v primeru, da jo izbere, postane obvezna za obravnavo, preverjanje in ocenjevanje. Vsaka tema je v učnem načrtu opredeljena z opisom teme, cilji, standardi znanja in strokovnimi termini ter didaktičnimi priporočili za temo.

Teme si v učnem načrtu sledijo v zaporednem časovnem dogajanju ter omogočajo znotraj tem vzporedno oz. sočasno zgodovinsko obravnavo. Vsebinski poudarki so predstavljeni v uvodnih opisih tem in kot jedrne vsebine dodani v didaktičnih priporočilih za temo. Obvezne teme vključujejo predvsem cilje in vsebinske poudarke iz politične, gospodarske, socialne in kulturne zgodovine. Izbirne teme obravnavajo vsakdanje življenje ter raziskujejo, kako so ga oblikovali družbeni, kulturni, gospodarski in tehnološki dejavniki.

Ciljna zasnova

Učni načrt je ciljno zasnovan ter omogoča ob tematski in izbirni zasnovanosti tem v določeni meri tudi vključevanje aktivnejših oblik pouka. To je seveda odvisno od razpoložljivega časa in predznanja udeležencev. Cilji zajemajo deklarativno znanje (vsebinsko znanje), procesno znanje (znanje veščin, kompetenc) in odnosno znanje (odnosi, ravnanje, naravnost, stališča). V tematske cilje so integrirani tudi t. i. skupni cilji. *Komisija za pripravo skupnih ciljev in njihovo umeščanje v učne načrte in kataloge znanj* (2022) je določila pet področij skupnih ciljev: jezik, državljanstvo, kultura in umetnost; trajnostni razvoj; zdravje in dobrobit; digitalna kompetentnost; podjetnost.

Znotraj teh področij so opredeljene kompetence in ključni (temeljni) cilji, ki so vključeni v tematskih ciljnih predmeta v obstoječ katalog znanja. V didaktičnih priporočilih pri temah so prikazani načini integracije teh skupnih ciljev v tematske cilje za zgodovino in podani predlogi aktivnosti za njihovo realizacijo pri pouku zgodovine.

Cilji v učnem načrtu so zasnovani odprto, kar učitelju omogoča strokovno avtonomijo pri načrtovanju pouka. Zato so oblikovani s splošnimi (implicitnimi) glagoli. Zajemajo tako znanje, ki se ga le spremlja, spodbuja in razvija (zlasti *odnosno* znanje in del *procesnega* znanja, npr. socialne veščine), kot tudi znanje, ki se ga ocenjuje. Med cilji se smiselno vzpostavlja vertikalna nadgradnja glede na vzgojno-izobraževalna obdobja.

Večina ciljev je opredeljenih kot obveznih (v pokončnem tisku), izjema so izbirni cilji (v poševnem tisku). Ciljem, ki se nanašajo na *deklarativno znanje* in del *procesnega znanja*, so pripisani

standardi znanja, ki opredeljujejo znanje, ki ga je mogoče ocenjevati. Standardi so razumljeni kot stopnja doseganja ciljev in so izraženi s konkretnimi (eksplicitnimi) glagoli.

Če cilj zahteva, da udeleženec dogodek, pojav ali proces spozna, se standard glasi, da udeleženec opiše značilnosti tega pojava, našteje in razloži vzroke, pojasni podobnosti in razlike ipd. Če cilj zahteva raziskovanje zgodovinskega dogodka, pojava ali procesa, standard določa, da udeleženec opiše in pojasni njegove značilnosti, s pomočjo vira analizira in razloži vzroke, primerja in utemelji dogajanje ter presodi in ovrednoti pomen za nadaljnji zgodovinski razvoj.

Pri posameznem cilju je lahko opredeljenih več standardov znanja. Med njimi so tudi *minimalni standardi znanja*, zapisani v odebeljenem tisku, ki praviloma zajemajo manj zahtevne ravni znanja, lahko pa tudi višje, če gre za ključno znanje, pomembno za razumevanje nadaljnega zgodovinskega razvoja. Med ostalimi standardi učitelj opredeli *temeljne* (za oceno dobro in prav dobro) ter *višje* standarde (za oceno prav dobro in odlično).

V učni načrt so vključeni tudi cilji, ki se nanašajo na znanje, ki se le spremlja, spodbuja in preverja, ne pa nujno ocenjuje, zlasti kadar gre za procesne cilje in *odnosno znanje*. Pri opredeljevanju ciljev in standardov znanja je bila uporabljena revidirana Bloomova taksonomija.

Strokovni termini, uporabljeni v učnem načrtu, obsegajo koncepte in ponekod tudi širše pojme, ki so vsebinsko povezani s posamezno temo.

Didaktične in učne strategije dela

Pri pouku zgodovine v osnovni šoli se gradi deklarativno (vsebinsko) znanje, procesno znanje (veščine dela z različnimi zgodovinskimi viri, veščine kritičnega mišljenja, socialne veščine, komunikacijske veščine, digitalne kompetence, veščine ustvarjalnosti in inovativnosti, veščine uporabe enostavnih metod zgodovinskega raziskovalnega dela idr.) ter odnosno znanje.

Učitelj pri pouku kombinira različne didaktične in učne strategije, npr. izkustveno, projektno, problemsko učenje, učenje z raziskovanjem, obrnjeno učenje, avtentični pouk, pouk na prostem oz. terensko delo ipd., s katerimi omogoča učencu aktivno graditev znanja, z upoštevanjem individualnih razlik med udeleženci.

Pomembno je, da učitelj v pouk zgodovine vključuje tudi skupne cilje z vseh petih področij, kot so navedeni pri posameznih ciljnih. S tem daje vsebinam širši vidik in spodbuja udeležence k razmisleku o globljih ciljnih, ki so vtakani v ta dokument.

Udeležencem omogoča individualno kot tudi skupinsko in sodelovalno delo, ki omogočata interakcijo in aktivno udeležbo, s čimer sočasno razvijajo timsko naravnost in socialne veščine, kot so sodelovanje, spoštljiva komunikacija, pripravljenost pomagati itd. Pri delu z različnimi zgodovinskimi viri in ob uporabi digitalnih tehnologij spodbuja udeležence h kritičnemu mišljenju, raziskovanju, analiziranju, sklepanju, ustvarjalnosti, vrednotenju (transverzalne veščine). Za udeležence izbere učinkovite bralne učne strategije, [4]

(#Xc217c44f9d6f9d647df03178eb8b64fb8f54252

(#Xc217c44f9d6f9d647df03178eb8b64fb8f54252)) takšne, ki ustrezajo njihovem slogu zaznavanja in učenja (učnemu slogu).

Učitelj udeležencem daje sproti povratne informacije o njihovem napredku. Udeleženec lahko znanje izkaže ustno, pisno ali z drugimi načini. Učitelj se zaveda, da bo pri udeležencih ves čas razvijal cilje, ki se nanašajo na raziskovanje in kritično presojanje virov, pri čemer doseganje ciljev določene teme gradi na izkušnjah udeležencev, že usvojenem znanju in razumevanju strokovnih terminov, pojmov in konceptov.

Udeleženci dobijo povratne informacije od učitelja in tudi povratno informacijo od drugih udeležencev na podlagi kriterijev za vrednotenje. Udeleženci tako uravnavajo učenje, hkrati pa tudi medsebojno sodelovanje. Ob koncu učnega sklopa lahko napišejo refleksijo o tem, kaj so se naučili, lahko razmišljajo in tudi, kako so se učili in kako naj svoje učenje ter znanje izboljšajo.

Medpredmetne povezave

Učitelj zgodovine naj se pri doseganju vsebinskih, procesnih in odnosnih ciljev povezuje z učitelji drugih predmetov, npr. slovenščine, družbe, geografije, domovinske in državljske kulture in etike, likovne in glasbene umetnosti, nosilci knjižničnih informacijskih znanj. Možnosti horizontalnih, vertikalnih in kroskurikularnih medpredmetnih povezav so zapisane v didaktičnih priporočilih pri posameznih temah.

Medpredmetno povezovanje lahko poteka na več ravneh. Multidisciplinarno povezovanje lahko poteka prek skupnih oziroma sorodnih tem, interdisciplinarno povezovanje prek skupnih tem in ciljev, transdisciplinarno povezovanje pa prek skupne problemske situacije. V pomoč pri načrtovanju medpredmetnega povezovanja so predmetni cilji, skupni cilji, koncepti v okviru strokovnih terminov, jedrne vsebine, didaktične in učne strategije, dejavnosti idr. Načini medpredmetnega povezovanja so lahko projektno učno delo, ekskurzije, zgodovinsko terensko delo, timsko delo ipd.

[2] (#X6ae359e89ea24432127ac5e463063b1e05d509f (#X6ae359e89ea24432127ac5e463063b1e05d509f)) Skupni cilji in njihovo umeščanje v učne načrte in kataloge znanj (2022). (https://www.zrss.si/pdf/skupni_cilji.pdf)

[3] (#Xf0528bef64216d9d6f707b444a9ce269548b11a (#Xf0528bef64216d9d6f707b444a9ce269548b11a)) Anderson, L. W., Krathwohl, D. R. idr. (2016). *Taksonomija za učenje, poučevanje in vrednotenje znanja: revidirana Bloomova taksonomija izobraževalnih ciljev*. Zavod RS za šolstvo.

[4] (#Xc217c44f9d6f9d647df03178eb8b64fb8f54252 (#Xc217c44f9d6f9d647df03178eb8b64fb8f54252)) Glede na namen delimo bralne učne strategije na strategije ponavljanja (strategije, ki temeljijo na pomnjenju informacij), elaboracijske strategije (strategije, ki temeljijo na povezovanju novih informacij s predznanjem) in organizacijske strategije (strategije, ki temeljijo na zmanjšanju števila pridobljenih informacij).

<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/x157y1u>

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

ZAKAJ JE ZGODOVINA LAHKO TUDI UČITELJICA ZA ŽIVLJENJE IN ČESA SE IZ NJE LAHKO NAUČIMO?

OBVEZNO

OPIS TEME

V prvih urah bodo udeleženci seznanjeni z razvojem zgodovinopisja in njegovim poslanstvom. Odkar je človek iz praktičnih in vsakdanjih potreb začel zapisovati pravila, računati, zapisovati koledar in drugo, je obenem zapisoval tudi svojo zgodovino. Zanimanje za izvor človeka, njegove družbene in politične ureditve, navade, verovanja in razlage sveta je bilo tako zabeleženo. Kljub temu da »očeta« zgodovine postavljamo v grško antiko, pa do konca 19. stoletja ne moremo še govoriti o zgodovini kot o znanstveni vedi s specifično raziskovalno metodo, orodji in interpretacijo. Udeleženci bodo v prvih urah seznanjeni z začetki nastajanja zgodovinopisja.

V nadaljevanju bo predstavljeno, zakaj je poznavanje preteklosti pomembno. Poudarek bo na razumevanju zgodovinskega časa in prostora ter procesov, ki so zaznamovali preteklost človeka kot razmišljujočega bitja. Človeške družbe in kulture so v preteklosti (in tudi danes) različno razumele čas in prostor ter si razlagale nastanek sveta. Še danes nam o tem pričajo različni koledarji (oziroma štetje let) in razlage o človekovem izvoru.

Ker zgodovinarji natančno beležijo preteklost in jo stalno raziskujejo (*work in progress*), saj se zgodovina nikoli ne konča in ljudje jo ustvarjamo vsak dan, bo na koncu pozornost namenjena še različnim znanstvenim vedam in ustanovam, ki skrbijo za preučevanje, hrambo, varovanje in predstavitev ostankov preteklosti, kot so na primer arhivi in muzeji, zbirke ter knjižnice. Brez teh ustanov si dela zgodovinarja ne moremo predstavljati.

ZAKAJ JE ZGODOVINA LAHKO TUDI UČITELJICA ZA ŽIVLJENJE IN ČESA SE IZ NJE LAHKO NAUČIMO?

CILJI

Udeleženec:

○: spoznava osnovne znanstvene metode, ki jih pri svojem delu uporablja zgodovinar;

SC (1.2.5.1 | 3.1.4.1)

○: razume, zakaj so viri tako pomembni za preučevanje in razumevanje zgodovine;

○: spoznava, kaj je zgodovinski čas, se orientira na časovnem traku in se seznanja z zgodovinskimi obdobji;

SC (1.1.2.2)

○: ob slikovnem gradivu spoznava najpomembnejše muzeje in arhive v Sloveniji in v lokalnem okolju.

SC (1.3.2.1 | 4.1.1.1 | 3.1.2.4)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

razloži kaj je zgodovina, zakaj je pomembna in kaj preučuje;

zna naštetih vrste zgodovinskih virov in jih opiše;

zna naštetih zgodovinska obdobja in jih časovno razvrsti;

se zna orientirati na časovnem traku;

zna razložiti kakšna je razlika med muzejem in arhivom.

TERMINI

○ zgodovina ○ viri ○ časovni trak ○ zgodovinska obdobja ○ muzej ○ arhiv

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj pri pouku kombinira različne didaktične/učne strategije, s katerimi omogoča udeležencem aktivno graditev znanja z upoštevanjem individualnih razlik med njimi. Omogoča jim tako individualno delo kot tudi skupinsko in sodelovalno delo, ki omogočata interakcijo med njimi in aktivno udeležbo. Učitelj pri delu z različnimi zgodovinskimi viri in ob uporabi digitalnih tehnologij spodbuja udeležence h kritičnemu mišljenju, raziskovanju, analiziranju, sklepanju, ustvarjalnosti,

vrednotenju (transverzalne veščine). Udeležencem sproti daje povratne informacije o njihovem napredku po načelih formativnega spremljanja. Udeleženec lahko znanje izkaže ustno, pisno ali s pomočjo raznih drugih načinov, pri čemer je bistveno, da se čim več tega dela odvija v šoli.

Ker gre v tem primeru za specifično (uvodno) temo, predlagamo predvsem delo na časovni orientaciji, lahko tudi s pomočjo (e-)časovnega traku, na katerega udeleženci umeščajo posamezne pomembne zgodovinske dogodke in s tem krepijo veščino orientacije v času. Prav tako priporočamo obisk muzeja ali arhiva za seznanitev s primarnimi zgodovinskimi viri. Želimo tudi, da bi udeleženci krepili preučevanje različnih zgodovinskih informacij in ugotavljali razliko med verodostojnimi in uporabnimi informacijami ter lažnimi novicami.

ČAS OD GRŠKO-RIMSKE CIVILIZACIJE DO SREDNJEGA VEKA

OBVEZNO

OPIS TEME

Evropska civilizacija je utemeljena na grško-rimski kulturi. Njene glavne značilnosti in dosežki so prisotni v vsem evropskem in sredozemskem prostoru in na tleh današnje Slovenije. Geografska lega te je namreč omogočila oziroma spodbudila trgovske stike in vzpostavitev prometnih poti. Če se grška civilizacija v glavnem ni dotaknila današnjega slovenskega ozemlja, pa so Rimljani ozemlje, najprej zahodni del, kolonizirali od 2. st. pr. n. št. dalje. Nastajale so prve naselbine in mesta, v katerih se je širila rimska kultura in način življenja (romanizacija). Propad zahodnega rimskega cesarstva leta 476 pripomore k velikim spremembam na političnem, gospodarskem in družbenem področju. Ta letnica v Evropi zaznamuje konec starega in začetek novega veka. V duhovnem življenju prevlada krščanska vera, ki zaznamuje, oblikuje in prevlada v evropskem in kasneje (v času geografskih ekspedicij in kolonializma) tudi svetovnem merilu. Krščanstvo pa se širi tudi izven samo religioznega spektra. V srednjem veku, ki v Evropi traja do leta 1492, se oblikujejo nov sistem, fevdalizem, in novi družbeni odnosi (plemič, podložnik). Vodilni sloj svoja bivališča postavi v gradove, ki so pomembni z vidika obrambe.

Ta proces se odvija tudi v današnjem slovenskem prostoru, ki je prav tako bogato posejan z gradovi, cerkvami in srednjeveškimi mestnimi jedri, ki nas seznanjajo z osnovnimi potezami življenja v srednjem veku. To obdobje pa, kot kažejo nova spoznanja, v resnici le ni bilo tako zelo temačno, kot je dolgo časa veljalo prepričanje.

ČAS OD GRŠKO-RIMSKE CIVILIZACIJE DO SREDNJEGA VEKA

CILJI

Udeleženec:

- : ob slikovnem gradivu in s pomočjo podatkov pridobljenih iz knjižnih virov ter na internetnih straneh se seznanja z največjimi dosežki grške in rimske civilizacije;
- : spoznava glavne ostanke rimske kulturne dediščine v slovenskem prostoru
SC (1.3.2.1)
- : spoznava osnovne značilnosti srednjega veka ter gospodarski in družbeni razvoj v tem času;
SC (2.2.1.2)
- : na primeru s slovenskega prostora opiše srednjeveški grad ali srednjeveško mesto in življenje v njem.
SC (4.3.2.1 | 4.3.3.1 | 3.3.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

- s pomočjo slikovnega gradiva opiše najpomembnejše dosežke grške in rimske civilizacije;
- s pomočjo zemljevida locira najpomembnejša rimska mesta in jih poimenuje;
- s pomočjo slikovnega materiala opiše primer rimske arhitekture in umetnosti;
- pojasni razlike v življenju plemiča, meščana, duhovnika in kmeta (podložnika);
- s pomočjo slikovnega gradiva razloži, kakšno je bilo življenje na srednjeveškem gradu ali v srednjeveškem mestu.

TERMINI

- grška in rimska civilizacija
- antična umetnost
- srednjeveški grad in mesto
- plemičii
- meščani
- duhovniki
- podložni kmetje - tlačani

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj pri pouku kombinira različne didaktične/učne strategije, s katerimi omogoča udeležencem aktivno graditev znanja z upoštevanjem individualnih razlik med njimi. Omogoča jim tako

individualno delo kot tudi skupinsko in sodelovalno delo, ki omogočata interakcijo med njimi in aktivno udeležbo. Učitelj pri delu z različnimi zgodovinskimi viri in ob uporabi digitalnih tehnologij spodbuja udeležence h kritičnemu mišljenju, raziskovanju, analiziranju, sklepanju, ustvarjalnosti, vrednotenju (transverzalne veščine). Udeležencem sproti daje povratne informacije o njihovem napredku po načelih formativnega spremljanja. Udeleženec lahko znanje izkaže ustno, pisno ali s pomočjo raznih drugih načinov, pri čemer je bistveno, da se čim več tega dela odvija v šoli.

Pri obravnavi te teme udeleženec lahko razišče najpomembnejše rimske znamenitosti na Slovenskem, še zlasti če je s tem povezan domači kraj, pripravi izbor krajev, kratko opiše rimske znamenitosti in pripravi program »sprehod po rimskih stopinjah«. Priporočamo, da poišče vire o bitki pri Frigidu in simbolni pomen zmage krščanskega cesarja proti poganskemu. S pomočjo računalnika lahko nariše skico fevdalne družbe in jo opiše. Priporočamo uporabo spletnih virov. Na spletu lahko poišče nekaj primerov srednjeveških mest iz lokalnega okolja in opiše, kako naj bi bilo videti življenje v njem. Enako lahko naredi za opis gradu, pa tudi za življenje kmečkega prebivalstva. Pri tem lahko uporabi številne video posnetke in televizijske dokumentarne oddaje.

DEDIŠČINA PRETEKLOSTI

IZBIRNO

OPIS TEME

Dediščina je del vseh nas, naše preteklosti, kulture, izročila, duhovnosti. V izbirni temi bo predstavljenih nekaj prepoznavnih elementov naše dediščine.

Pomembno dediščino človeštva predstavljajo tudi različne religije in verovanjske prakse. Duhovnost, razlaga sveta (kozmogonski miti) in verovanjske prakse ter religioznost so sestavni del vsake družbe in kulture. Pomagajo nam razumeti, kako so si v preteklosti razlagali nastanek sveta, naravne pojave in življenje živih bitij. Navadno so znanja in verovanje prenašali ustno iz roda v rod. V tem času, pred nastankom prvih civilizacij, so se tudi na območju današnje Slovenije že pojavili prvi ljudje, ki so prav tako pustili svoj pečat. O tem pričajo številne najdbe iz obdobja prazgodovine.

Ob odkritju pisav je človek začel zapisovati tudi svojo preteklost. Začetki pisav predstavljajo eno pomembnejših prelomnic v razvoju človeštva, njegove misli, kulture in civilizacij nasploh. Razvoj različnih pisav je bil dolg proces, ki nam danes pomaga razumeti, kako je družba delovala v preteklosti. Nenazadnje je pisana beseda ključni vir zgodovinskih raziskav.

V zadnjih urah bodo predstavljene nekatere šege in navade v slovenskem in lokalnem prostoru. Šege in navade so teme, ki jih navadno raziskujejo etnologi in so vezane na praznovanja življenjskega kroga (rojstvo, poroka, smrt), letne ali koledarske ter delovne šege in navade. Vendar so šege in navade tudi sestavni del človeka, zato nam pomagajo razumeti njegovo preteklost. V današnjem slovenskem prostoru so se ohranile številne.

DEDIŠČINA PRETEKLOSTI

CILJI

Udeleženec:

I: spozna in predstavijo šege in navade na Slovenskem ter se zavedajo pomena ohranjanja kulturne dediščine;

SC (1.3.1.1)

I: ob slikovnem gradivu spremlja razvoj pisav od Starega Egipta do današnje digitalne pisave;

I: spoznava vzroke, ki so ljudi pripeljali do verovanja;

SC (3.1.1.2)

I: izbere eno do velikih svetovnih religij in opiše njene značilnosti;

SC (1.2.2.2)

I: spoznava nekaj značilnosti življenja v prazgodovinskem obdobju pri nas.

SC (4.3.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

- » opiše glavne praznične šege in navade, ki jih na Slovenskem prostoru poznamo v različnih letnih časih in ob različnih prazničnih priložnostih;
- » razloži, zakaj je potrebno kulturno dediščino varovati;
- » na primerih pojasni razliko med slikopisno in črkopisno pisavo;
- » razloži prvotni in današnji namen in pomen pisanja in branja;
- » razloži, kaj je ljudi od prazgodovine do danes vodilo k verovanju;
- » navede razliko med politeizmom in monoteizmom;
- » navede značilnosti krščanstva kot prevladujoče vere na Slovenskem in našteje še druge vere danes pri nas;
- » opiše življenje lovcev in nabiralcev, življenje po stalni naselitvi in življenje v dobi kovin na današnjem slovenskem ozemlju;
- » navede najpomembnejše prazgodovinske najdbe na današnjem slovenskem ozemlju.

TERMINI

- Kulturna dediščina
- šege in navade
- hieroglifi
- alfabetska pisava
- pismenost
- pisarji
- monoteizem
- politeizem
- krščanstvo
- islam
- budizem
- lov in nabiralništvo
- prazgodovinske najdbe
- paleolitska piščal
- najstarejše kolo

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj pri pouku kombinira različne didaktične/učne strategije, s katerimi omogoča udeležencem aktivno graditev znanja z upoštevanjem individualnih razlik med njimi. Omogoča jim tako individualno delo kot tudi skupinsko in sodelovalno delo, ki omogočata interakcijo med njimi in aktivno udeležbo. Učitelj pri delu z raznimi zgodovinskimi viri in ob uporabi digitalnih tehnologij spodbuja udeležence h kritičnemu mišljenju, raziskovanju, analiziranju, sklepanju, ustvarjalnosti, vrednotenju (transverzalne veščine). Udeležencem sproti daje povratne informacije o njihovem napredku po načelih formativnega spremljanja. Udeleženec lahko znanje izkaže ustno, pisno ali s pomočjo raznih drugih načinov, pri čemer je bistveno, da se čim več tega dela odvija v šoli.

Pri obravnavi te teme udeleženec lahko razišče šege in navade znamenitosti na Slovenskem, tako da razišče domači kraj, pripravi izbor šeg in navad v letnem ali življenjskem ciklu. Priporočamo, da na spletu poišče različne pisave in se seznani z njihovimi osnovami (hieroglifska, alfabetska). Prav tako s pomočjo UI razišče, kako so po svetu zastopana glavna verstva in kako je s tem pri nas. Pri spoznavanju prazgodovine na naših tleh si lahko pomagamo tudi s številnimi kratkimi video posnetki (YouTube), ki jih predhodno pogledamo in potem vključimo v učno uro. Pri obravnavi prazgodovine pa seveda ne moremo mimo omembe muzejev in na spletni strani pokažemo primere razstav (npr.: Narodni muzej v Ljubljani).

SLOVENSKI PROSTOR V SREDNJEM VEKU

OBVEZNO

OPIS TEME

Slovenski prostor je v srednjem veku prešel skozi številne državne tvorbe in vladavine ter pretrese v političnem in vojaškem smislu. Zgodnji srednji vek je zaznamoval nov družbeni red, ki je dosegel tudi današnji slovenski prostor. Ob naselitvi so Slovani živeli v drugačni družbenopolitični ureditvi in vero so imeli drugačno. Po stalni naselitvi pa so se postopoma prilagodili fevdalnemu družbenemu redu in se pokristjanili. Na tem območju so sočasno vladale različne fevdalne (posvetne, cerkvene) in druge ureditve (primer Bizanc). Pojavile pa so se tudi prve slovanske državne tvorbe (Samova plemenska zveza, Karantanija, Karniola). Kljub poskusom avtonomije pa so se Slovani morali ukloniti nadvladi frankovske fevdalne države. Ta je vplivala na razvoj zgodneslovanskih kneževin na območju današnje Slovenije in na proces pokristjanjevanja.

Kljub napredku je bilo vsakdanje življenje večine ljudi težko in močno usmerjeno v onstranstvo in obljubljeni življenje po smrti.

V poznem srednjem veku in ob postopnem prehodu v novi vek so prostor zaznamovali številni pretresi: politične konfrontacije med pomembnimi plemiškimi rodbinami (Celjani in Habsburžani) ter državami (habsburška oblast in Beneška republika); vpadi turške vojske in pustošenja ter epidemije kuge.

SLOVENSKI PROSTOR V SREDNJEM VEKU

CILJI

Udeleženec:

- : s pomočjo zemljevida se seznanja z naselitvenimi tokovi Slovanov;
- : ugotavlja pomen pokristjanjevanja za poznejši politični in gospodarski razvoj Slovenskega prostora;
- ^{SC} (1.3.1.1)
- : seznanja se z glavnimi značilnostmi razvoja Karantanije;
- : seznanja se z nastankom slovenskih zgodovinskih dežel in značilnostmi fevdalne družbe;
- : spozna gospodarski pomen mest na Slovenskem.

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

- » na zemljevidu pokaže smeri in naselitev prednikov Slovencev v vzhodno-alpski prostor;
- » na zemljevidu pokaže obe glavni cerkveni središči, pomembni za širjenje krščanstva med prednike Slovencev;
- » pojasni takratni način obdelovanja zemlje;
- » opiše glavne značilnosti razvoja prvih slovanskih državnih tvorb;
- » pojasni razlike med različnimi družbenimi sloji na Slovenskem (fevdalci, tlačani);
- » ob zemljevidu poimenuje zgodovinske dežele na današnjem slovenskem ozemlju;
- » razloži različne vzroke za nastanek ali kontinuiteto srednjeveških mest;
- » razloži vlogo mest pri razvoju srednjeveškega gospodarstva.

TERMINI

- preseljevanje ljudstev
- pokristjanjevanje
- Karantanija
- fevdalizem
- dežele
- srednjeveška mesta na Slovenskem

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj pri pouku kombinira različne didaktične/učne strategije, s katerimi omogoča udeležencem aktivno graditev znanja z upoštevanjem individualnih razlik med njimi. Omogoča jim tako individualno delo kot tudi skupinsko in sodelovalno delo, ki omogočata interakcijo med njimi in aktivno udeležbo. Učitelj pri delu z različnimi zgodovinskimi viri in ob uporabi digitalnih tehnologij spodbuja udeležence h kritičnemu mišljenju, raziskovanju, analiziranju, sklepanju, ustvarjalnosti, vrednotenju (transverzalne veščine). Udeležencem sproti daje povratne informacije o njihovem napredku po načelih formativnega spremljanja. Udeleženec lahko znanje izkaže ustno, pisno ali s pomočjo raznih drugih načinov, pri čemer je bistveno, da se čim več tega dela odvija v šoli.

Učitelj naj pri obravnavi tega tematskega sklopa za prostorsko in časovno umeščanje srednjeveškega dogajanja uporablja zgodovinski atlas, tematske in interaktivne zemljevide ter časovne trakove. Ravno tako predlagamo vključevanje srednjeveške ostanke, ki udeležencem pomagajo doživeti življenje ljudi tistega časa. Na takšen način razvijajo razumevanje srednjeveške dediščine kot pomembnega dela naše preteklosti. Aktivnosti naj vključujejo analizo srednjeveških ostankov (ogled filmov, obisk muzejev, gradov, samostanov), različne oblike predstavitev (video, igra vlog, e-predstavitve, srednjeveški dan) ter terensko delo z opazovanjem, dokumentiranjem in uporabo digitalnih orodij. S pomočjo računalnika lahko narišejo skico fevdalne družbe in jo opišejo. Delajo z nemim zemljevidom, na katerem pobarvajo oba dela Avstro-Ogrske ter označijo slovenske dežele.

ZGODOVINA IN DINAMIČNI ČAS OD 15. DO 19. STOLETJA

OBVEZNO

OPIS TEME

Za obdobje novega veka, ki se je v Evropi začelo konec 15. stoletja, so značilne številne spremembe na različnih področjih. Humanizem in renesansa sta poudarila pomen človeka, razuma in znanja, tisk pa je omogočil širjenje novih idej. V tem času so, tudi pod vplivom prihoda kristjanov z vzhoda, ki so bežali pred turškim osvajanjem, nastala številna znanstvena in umetniška dela, ki so utrila pot napredku. Vsi ti dejavniki so spodbudili kulturna, politična in nova verska gibanja, kot je bila reformacija in z njo protestantizem. Tako je obdobju širitve idej reformacije sledilo obdobje protireformacije in rekatolizacije, ki je tudi nasilno (inkvizicije in kazni) nastopilo proti protestantom. Kljub temu je po koncu reformacije in protireformacije evropski prostor ostal versko razdeljen. Tehnični in tehnološki napredek sta omogočila velika geografska odkritja, ki so privedla do razcveta čezmorske trgovine, bogatenja evropskih držav ter kulturnih in demografskih sprememb. Gospodarske spremembe zgodnjega kapitalizma so preoblikovale družbo, okrepile meščanstvo in utrle pot tržnemu gospodarstvu. V političnem in gospodarskem smislu sta kot močni kolonialni državi začeli prevladovati Anglija in Nizozemska.

V 18. stoletju se je pojavilo novo družbeno in kulturno gibanje – razsvetljenstvo, ki je v prvi vrsti izpostavilo človekov razum in svobodo, kar je vodilo do političnih revolucij ter sprememb v načinu vladanja, od absolutizma do parlamentarnih monarhij. Pod vplivom razsvetljenske misli se je večala tudi zavest oziroma se je oblikoval pojem človekovih pravic.

V 19. stoletju so se pod vplivom teh idej razvijala narodna gibanja in ideje o nacionalni pripadnosti in nacionalnih državah.

ZGODOVINA IN DINAMIČNI ČAS OD 15. DO 19. STOLETJA

CILJI

Udeleženec:

- : spozna vzroke, potek in posledice geografskih odkritij;
- : ob delih renesančnih umetnikov spozna bistvo humanistične in renesančne umetnosti;
- SC (1.3.2.1)
- : ugotavlja pomen novih oblik proizvodnje za razvoj gospodarstva;
- SC (5.1.1.1)
- : spozna glavne predstavnike razsvetljenstva v Evropi in razsvetljensko miselnost, kot so prizadevanja za človekove pravice in razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene ter da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti;
- : raziskuje gospodarski razvoj v 18. in 19. stoletju;
- : spozna, kakšen je bil položaj delavcev v 19. stoletju;
- SC (2.1.2.1)
- : ugotavlja pomen boja za socialne in politične pravice v 19. stoletju in se seznanja z odzivom držav na delavske zahteve.
- SC (3.1.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

- » predstavi poglobitve vzroke in tehnične in tehnološke izboljšave, ki so omogočila velika geografska odkritja;
- » opiše posledice velikih geografskih odkritij
- » na zemljevidu pokaže pot pomembnih raziskovalcev in njihovih odkritij;
- » **opiše najpomembnejše značilnosti humanizma in renesanse ;**
- » opiše značilnosti zgodnjega kapitalizma in njegov vpliv na življenje človeka;
- » pojasni pomen novih oblik proizvodnje za razvoj gospodarstva;
- » **opiše evropsko razsvetljensko miselnost in navede glavne predstavnike razsvetljenstva;**
- » pojasni kako so ideje razsvetljenstva vplivale na proces uveljavljanja človekovih pravic;
- » **razloži vzroke in posledice industrijske revolucije;**

- » opiše položaj delavcev v 19. stoletju;
- » navede bistvene politične in socialne pravice, za katere so si prizadevali delavci.

TERMINI

- geografska odkritja
- humanizem
- renesansa
- zgodnji kapitalizem
- razsvetljenstvo
- človekove pravice
- gospodarski razvoj
- industrializacija
- delavski razred

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj pri pouku kombinira različne didaktične/učne strategije, s katerimi omogoča udeležencem aktivno graditev znanja z upoštevanjem individualnih razlik med njimi. Omogoča jim tako individualno delo kot tudi skupinsko in sodelovalno delo, ki omogočata interakcijo med njimi in aktivno udeležbo. Učitelj pri delu z različnimi zgodovinskimi viri in ob uporabi digitalnih tehnologij spodbuja udeležence h kritičnemu mišljenju, raziskovanju, analiziranju, sklepanju, ustvarjalnosti, vrednotenju (transverzalne veščine). Udeležencem daje sproti povratne informacije o njihovem napredku po načelih formativnega spremljanja. Udeleženec lahko znanje izkaže ustno, pisno ali s pomočjo raznih drugih načinov, pri čemer je bistveno, da se čim več tega dela odvija v šoli.

Pri obravnavi te teme lahko udeleženci ob slikovnem gradivu spoznavajo temeljne značilnosti renesanse. Priporočamo branje najpomembnejših Luthrovih tez in odlomka iz Trubarjeve Cerkovne ordninge. Z uporabo odlomkov Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske se udeleženci lahko vživijo v čas 17. stoletja in spoznajo tedanje življenje ljudi. Pri tej temi priporočamo povezovanje tedanjih idej s kasnejšimi gospodarskimi, družbenimi in političnimi spremembami ter z današnjo demokratično ureditvijo (primer Deklaracija o pravicah človeka in državljana). Še posebej priporočamo sodelovalno učenje in metodo debate.

SLOVENCİ OD REFORMACIJE DO KONCA 19. STOLETJA

OBVEZNO

OPIS TEME

Izum tiskanja s premičnimi kovinskimi črkami je spodbudil širjenje idej, znanja in pismenosti. Med drugim je pomembno prispeval k seznanjanju z reformacijo, gibanjem, ki je močno vplivalo na versko različnost v Evropi in na Slovenskem. Reformacija pa ni bila le versko gibanje, ampak je imela pomemben vpliv na oblikovanje slovenskega knjižnega jezika. Reformaciji je sledilo obdobje protireformacije in rekatolizacije. Kasneje, v obdobju širjenja novih misli razsvetljenstva pa se je postopoma spremenil odnos do znanja, napredka in razuma. Racionalnost, ki jo izpostavlja to gibanje, navduši tudi nekatere vladarje, ki vladajo v razsvetljenem duhu. Na Slovenskem sta bila osrednja predstavnika Marija Terezija in njen sin Jožef II., ki sta v 18. stoletju uvedla številne reforme na upravnem, vojaškem in gospodarskem in drugih področjih. Posebej je tedanji slovenski prostor zaznamovala uvedba obveznega osnovnega šolanja v slovenskem jeziku za deklice in dečke. Z izjemno skrajno zahodnega in vzhodnega dela poselitvenega območja je večstoletno vključenost večine slovenskega etničnega prostora v habsburško monarhijo pretresel prenos oblasti na Francijo. Čeprav je obdobje francoske prisotnosti z ustanovitvijo t. i. Ilirskih provinc razmeroma kratko (1809–1913), je tedanje Slovence vključilo v širše evropske politične procese. Tako so ob koncu 18. in v začetku 19. stoletja »razsvetljeni« Slovinci začeli poudarjati pomen slovenščine s prevodi, gledališkimi igrami, znanstvenimi deli in prvimi časopisi. Gospodarski razvoj in kulturno prebujanje so tlakovali pot narodnemu gibanju. Temelj narodnega prebujenja je bil politični program Zedinjena Slovenija (1848), ki je zahteval združitev Slovencev znotraj habsburške monarhije.

SLOVENCİ OD REFORMACIJE DO KONCA 19. STOLETJA

CILJI

Udeleženee:

- : raziskuje kulturno, miselno in versko gibanje na prehodu v zgodnji novi vek;
- : spoznava glavne slovenske predstavnike razsvetljenstva in razsvetljensko miselnost;
- SC (1.3.2.1)
- : raziskuje različne državne ureditve in spreminjanje političnega zemljevida 18. stoletja;
- SC (1.2.1.1)
- : spoznava ideje konservativnega in liberalnega gibanja 19. stoletja ter nastanek političnih strank in nacionalnih gibanj.

STANDARDI ZNANJA

Udeleženee:

- » razloži pomen izuma tiska;
- » opiše potek reformacije in njen vpliv na versko ter kulturno podobo Evrope;
- » navede imena in dela slovenskih protestantov in razloži pomen njihovega delovanja;
- » prepozna vlogo in pomen razsvetljenskih mislecev za razvoj slovenskega jezika in kulture (Linhart, Vodnik, Zois);
- » na primeru slovenskih zgodovinskih dežel opiše glavne reforme Marije Terezije in Jožefa II;
- » opiše glavne značilnosti Napoleonove vladavine;
- » na zemljevidu pokaže obseg Ilirskih provinc;
- » opiše oblikovanje slovenske narodne zavesti in pojasni temeljne zahteve programa Zedinjene Slovenije.

TERMINI

- reformacija
- narodno prebujanje
- reforme
- slovenska narodna zaves
- politične stranke
- Zedinjena Slovenija

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj pri pouku kombinira različne didaktične/učne strategije, s katerimi omogoča udeležencem aktivno graditev znanja z upoštevanjem individualnih razlik med njimi. Omogoča jim tako individualno delo kot tudi skupinsko in sodelovalno delo, ki omogočata interakcijo med njimi in aktivno udeležbo. Učitelj pri delu z različnimi zgodovinskimi viri in ob uporabi digitalnih tehnologij spodbuja udeležence h kritičnemu mišljenju, raziskovanju, analiziranju, sklepanju, ustvarjalnosti, vrednotenju (transverzalne veščine). Udeležencem sproti daje povratne informacije o njihovem napredku po načelih formativnega spremljanja. Udeleženec lahko znanje izkaže ustno, pisno ali s pomočjo raznih drugih načinov, pri čemer je bistveno, da se čim več tega dela odvija v šoli.

Pri obravnavanju te teme lahko učitelj izhaja iz sodobnosti, saj je pomembno, da udeleženci ozavestijo, kako močno je obravnavano obdobje vplivalo na naš način razmišljanja in življenja. Pri delu naj uporabljajo zgodovinski atlas. Dogajanje pa lahko tudi sami ponazorijo s pomočjo nemih zemljevidov, časovnih trakov ali drugih grafičnih organizatorjev. Na podlagi književnih virov in spomenikov sklepajo o odnosu Slovencev do francoske oblasti in o pomenu Ilirskih provinc. Pri obravnavi slovenskega narodnega oblikovanja lahko uporabimo različne pisne vire in literaturo na to temo (primer Simon Jenko: Naprej zastava slave, Slon in Sadež: Slovenskega naroda sin). Odlomki iz besedil so lahko uvod v razpravo o uveljavitvi nacionalnih simbolov in narodne zavesti ter slovenske ozemeljske celovitosti. Udeleženci s pomočjo različnih virov in foto zgodbe, ki prikazujejo zgodovinsko dogajanje, primerjajo usodo plemiča, kmeta in delavca v 19. stoletju. V razredu lahko oblikujejo liberalni in konservativni tabor in se v obliki debate vživijo v družbeno dogajanje 19. stoletja.

DOBA NEMIROV: EPIDEMIJE, VOJNE IN KRIZE OD POZNEGA SREDNJEGA DO KONCA NOVEGA VEKA (OD 14. DO 18. STOLETJA)

IZBIRNO

OPIS TEME

V zgodovini so si ljudje prizadevali ohraniti zdravje in podaljšati življenjsko dobo, vendar so bili pri tem v različnih zgodovinskih obdobjih različno uspešni. Velike epidemije v srednjem veku so razkrile pomanjkljivo znanje o boleznih in pomenu higijene. V zgodnjem novem veku, v 16. in 17. stoletju, je Evropo pretresalo nemirno obdobje, zaznamovano s protireformacijo, kmečkimi upori in osmanskimi vpadi. Težke življenjske razmere, gospodarska stiska, visoki davki in naravne nesreče so vodile v množične kmečke upore, ki so jih plemiči nasilno zatrli. Hkrati so vpadi osmanske vojske pomembno preoblikovali politični in verski zemljevid. Takšne krizne situacije razkrivajo, kako so skupnosti razvijale strategije za preživetje in se odzivale na spremenjene okoliščine. Izkušnje z naravnimi in družbenimi katastrofami osvetljujejo ključni pomen človeške prilagodljivosti ter vzdržljivosti. Obenem pa omogočajo globlje razumevanje družbenih sprememb ter človeške vloge v prelomnih zgodovinskih trenutkih.

DOBA NEMIROV: EPIDEMIJE, VOJNE IN KRIZE OD POZNEGA SREDNJEGA DO KONCA NOVEGA VEKA (OD 14. DO 18. STOLETJA)

CILJI

Udeleženec:

I: *razišče vpliv podnebnih sprememb na različne družbe v preteklosti;*

SC (2.2.2.1)

I: *seznanja se z boleznimi, ki so povzročile velike epidemije, in z njihovimi posledicami;*

SC (5.1.5.1)

I: *spoznava verske, miselne, kulturne in gospodarske značilnosti 16. in 17. stoletja;*

I: *spoznava širjenje osmanske države v Evropo;*

I: *raziskuje vzroke, potek in posledice kmečkih uporov.*

SC (1.2.1.1 | 2.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

- » *razloži, kako so podnebne spremembe povezane z lakoto, selitvami, verskimi prepričanji, gospodarskimi in družbenimi spremembami;*
- » *opiše bolezni in razvoj epidemij v času srednjega veka ter razloži njihov vpliv na življenje človeka;*
- » *navede nekaj primerov epidemij iz preteklosti in jih primerja z današnjimi;*
- » *ugotavlja, zakaj je bila umrljivost v preteklosti večja kot danes;*
- » *navede pglavitne vzroke za protireformacijo in pojasni njene posledice;*
- » *na zemljevidu pokaže potek širjenja osmanske oblasti na ozemljih JV in srednje Evrope;*
- » *pojasni posledice vpadov osmanske vojske v slovenske (zgodovinske) dežele;*
- » *pojasni vzroke in posledice kmečkih uporov;*

TERMINI

- epidemije (kuga, gobavost, kolera)
- protireformacija
- verske vojne
- kmečki upori
- vpadi osmanske vojske
- obramba pred vpadi

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj pri pouku kombinira različne didaktične/učne strategije, s katerimi omogoča udeležencem aktivno graditev znanja z upoštevanjem individualnih razlik med njimi. Omogoča jim tako individualno delo kot tudi skupinsko in sodelovalno delo, ki omogočata interakcijo med njimi in aktivno udeležbo. Učitelj pri delu z različnimi zgodovinskimi viri in ob uporabi digitalnih tehnologij spodbuja udeležence h kritičnemu mišljenju, raziskovanju, analiziranju, sklepanju, ustvarjalnosti, vrednotenju (transverzalne veščine). Udeležencem sproti daje povratne informacije o njihovem napredku po načelih formativnega spremljanja. Udeleženec lahko znanje izkaže ustno, pisno ali s pomočjo raznih drugih načinov, pri čemer je bistveno, da se čim več tega dela odvija v šoli.

Učitelj lahko temo načrtuje in izvede v obliki projektne učnega dela. Udeleženci lahko sodelujejo v manjših skupinah. S pomočjo raznih gradiv in virov spoznavajo naravne nesreče, bolezni in epidemije v času srednjega veka. Učitelj lahko organizira terensko delo ali učni sprehod oziroma skupaj z udeleženci obiše muzej. Tema ponuja bogato izhodišče za raziskovanje, saj spodbuja iskanje podatkov v strokovni literaturi in na internetu. Udeleženci na podlagi obstoječega znanja in izkušenj oblikujejo predloge za preprečevanje epidemij ter oblikujejo pozitiven odnos do zdravja.

Z analizo zgodovinskih dogodkov in današnjih držav opišejo, kako so verski konflikti iz obdobja protireformacije oblikovali sodobne evropske narode in njihovo politično ter kulturno identiteto. Ob tem sklepajo, kako sta za današnji mir v Evropi pomembna verska strpnost in medverski dialog. Učitelj ob pomoči zgodovinskega atlasa oz. ustreznih zemljevidov udeležencem pojasni potek širjenja osmanske oblasti. S pomočjo odlomkov iz književnih del (na primer Lepi janičar) lahko udeleženci sklepajo o posledicah vpadov osmanske vojske na ozemlje današnje Slovenije ter podoživljajo zgodovinski čas dogajanja. Pri obravnavi kmečkih uporov lahko učitelj izhaja iz lokalnega okolja. Udeleženci s pomočjo virov samostojno raziskujejo kmečke upore in jih primerjajo med sabo ter izdelajo časovni trak, ki vključuje ključne dogodke in posledice uporov.

SVET NA PRELOMU STOLETJA IN PRVA SVETOVNA VOJNA

OBVEZNO

OPIS TEME

Pred prvo svetovno vojno so se med uveljavljenimi velesilami in novonastalimi političnimi entitetami vse bolj zaostrovala nasprotja, ki so se kazala v oboroževalni tekmi, bojih za kolonije in sklepanju vojaških zavezništev. Te napetosti so pripeljale do izbruha spopada velikih razsežnosti, prve svetovne ali tudi tako imenovane velike vojne, ki je povzročila množične žrtve tako vojakov kot civilnega prebivalstva, a prinesla le majhne ozemeljske spremembe. Vendar pa je vojna povzročila razpad velikih imperijev in preoblikovanje političnega zemljevida Evrope, kar je pomenilo nastanek številnih novih nacionalnih držav. Čeprav je konec vojne navzven pomenil mir, Pariška mirovna konferenca ni odpravila globokih sporov med državami, ampak postavila temelje za nove konflikte. V tem negotovem času so se zaradi gospodarske krize, množične brezposelnosti in družbene nestabilnosti po Evropi začeli vzpenjati totalitarni režimi, ki so obljubljali red, moč in nacionalni ponos. Fašizem v Italiji, nacizem v Nemčiji in stalinizem v Sovjetski zvezi so izkoristili poveljno krizo ter z represijo, nasiljem in propagando uveljavili oblast nad družbo. Razvoj znanosti in tehnike v drugi polovici 19. stoletja je sicer omogočil velik napredek, a je hkrati prispeval k večji uničevalni moči vojskovanja in k hitrejšemu širjenju skrajnih ideologij. Težnje po novih trgih in surovinah ter želja po reviziji poveljnih meja so še dodatno zaostriale mednarodne odnose. Svet po prvi svetovni vojni je bil tako le navidezno miren, saj so bila tla za novo, še hujšo vojno in globalne totalitarne režime že pripravljena.

SVET NA PRELOMU STOLETJA IN PRVA SVETOVNA VOJNA

CILJI

Udeleženec:

- : spoznava položaj in razmerje sil na prehodu iz 19. v 20. stoletje;
- : raziskuje vzroke in povod za prvo svetovno vojno ter prelomne dogodke v času vojne;
- : raziskuje značilnosti vojskovanja v času prve svetovne vojne;
- SC (1.2.1.1)
- : ob branju literarnih del, kot so spomini in dnevniki, spoznava, kako vojna spreminja življenje posameznikov in družbe ter se vživlja v dogajanje med prvo svetovno vojno in v čas po njej;
- SC (1.2.2.2 | 3.1.2.3)
- : spoznava dejavnike ki povzročijo konec prve svetovne vojne.

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

- » opiše položaj evropskih sil na prehodu iz 19. v 20. stoletje;
- » razloži zakaj nastanejo vojne svetovnih razsežnosti;
- » **navede in razloži vzroke za prvo svetovno vojno;**
- » na zemljevidu poišče in poimenuje države iz nasprotnih vojaško-političnih taborov;
- » **pojasni značilnosti vojskovanja v prvi svetovni vojni;**
- » ob virih spoznava kako vojna spreminja življenje posameznikov in družbe
- » **opiše konec prve svetovne vojne.**

TERMINI

- prva svetovna vojna
- pozicijska vojna
- centralne sile
- antanta

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj pri pouku kombinira različne didaktične/učne strategije, s katerimi omogoča udeležencem aktivno graditev znanja z upoštevanjem individualnih razlik med njimi. Omogoča jim tako individualno delo kot tudi skupinsko in sodelovalno delo, ki omogočata interakcijo med njimi in

aktivno udeležbo. Učitelj pri delu z različnimi zgodovinskimi viri in ob uporabi digitalnih tehnologij spodbuja udeležence h kritičnemu mišljenju, raziskovanju, analiziranju, sklepanju, ustvarjalnosti, vrednotenju (transverzalne veščine). Udeležencem sproti daje povratne informacije o njihovem napredku po načelih formativnega spremljanja. Udeleženec lahko znanje izkaže ustno, pisno ali s pomočjo raznolikih drugih načinov, pri čemer je bistveno, da se čim več tega dela odvija v šoli.

Pri obravnavi te teme je smiselno spodbujati aktivno učenje in razvijanje kritičnega mišljenja z vključevanjem raznih virov, ki ponujajo več pogledov, kot so časopisni članki, pisma vojakov s fronte ali propagandnih letakov iz časa prve svetovne vojne. Kot izhodišče za razpravo lahko uporabimo tudi različna besedila, na primer odlomke iz vojnega romana (na primer E. M. Remarque, Na zahodu nič novega). O tej temi pa je na voljo tudi nekaj filmov (na primer *All quiet in the Western front*, dostop 2022, Netflix). Predlagamo, da filmov udeleženci ne gledajo v šoli, ker so predolgi, lahko pa prikažemo kratek odlomek in na podlagi tega razvijemo razpravo. Razpoložljivost raznih virov hkrati omogoča, da se udeleženci soočijo z večperspektivnimi pogledi na vojno, s čimer razvijajo občutljivost za moralna vprašanja, ki se nanašajo na nesmiselnost vojn. Pouk lahko izvedemo tudi zunaj učilnice. V primeru ekskurzije predlagamo obisk Muzeja soške fronte v Kobaridu ali vodenje po Poti miru (Fundacija Poti miru). Migracije, ki so bile posledica prve svetovne vojne, pa lahko povežemo s sodobnimi razmerami (vojne, begunstvo).

EVROPA MED OBEMA VOJNAMA IN DRUGA SVETOVNA VOJNA

OBVEZNO**OPIS TEME**

Po prvi svetovni vojni je nastopilo le kratkotrajno obdobje miru. Razpad velikih imperijev – ruskega, osmanskega in avstro-ogrskega – je omogočil oblikovanje novih nacionalnih držav, medtem ko so poražene centralne sile nosile breme reparacij in ozemeljskih izgub, kar je spodbudilo radikalizacijo njihovih političnih idej. V svetovnem gospodarstvu so prevlado prevzele ZDA, a njihov vzpon je leta 1929 prekinila velika gospodarska kriza. Propad povojnega versajskega reda je omogočil vzpon avtokratskih in totalitarnih režimov, ki so izkoristili politično nestabilnost, gospodarsko stisko in nezadovoljstvo množic. V Evropi in drugod po svetu so takšni režimi močno vplivali na vsakdanje življenje. Vojna je pomembno vplivala tudi na družbeni položaj žensk, saj so prevzemale številne naloge v družbi. V tem obdobju je nacistični režim vzpostavil sistem delovnih in uničevalnih taborišč, kjer so brez pravnih postopkov zapirali politične nasprotnike ter pripadnike tako imenovanih »nezaželenih« skupin, predvsem Jude in Rome. Tudi ostale države so se v obdobju med obema vojnama spopadale z gospodarskimi pretresi. Njihova gospodarstva so bila v celoti preusmerjena in prilagojena potrebam vojnega časa. Nemčijo je v zgodnjih 20. letih prizadela huda gospodarska kriza, ki jo je povzročila kombinacija bremen vojnih reparacij, inflacije in širših gospodarskih posledic vojne. Takšne razmere so še dodatno destabilizirale politično življenje in ustvarile plodna tla za vzpon skrajnih ideologij. Ta čas je bil zaznamovan s političnim nasiljem, krizo in težnjami po spremembi meja, kar je leta 1939 pripeljalo do napada na Poljsko in izbruha druge svetovne vojne, ki je prerasla v uničujoč svetovni konflikt.

EVROPA MED OBEMA VOJNAMA IN DRUGA SVETOVNA VOJNA

CILJI

Udeleženec:

- : raziskuje politično dogajanje po prvi svetovni vojni;
- : spozna vzroke za pojav totalitarnih režimov po 1. svetovni vojni in opiše nekaj njihovih bistvenih značilnosti;
- SC (1.2.2.2)
- : raziskuje gospodarsko zgodovino in vsakdanje življenje ljudi v času med obema svetovnima vojnama;
- : spozna vzroke za izbruh druge svetovne vojne;
- : Raziskuje glavne značilnosti druge svetovne vojne;
- SC (1.2.2.1)
- : spozna vzroke za konec druge svetovne vojne;
- : navede posledice vojne druge svetovne vojne.

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

- » na zemljevidu pokaže ozemeljske spremembe v Evropi po koncu prve svetovne vojne;
- » našteje in opiše nekaj bistvenih značilnosti totalitarnih režimov med svetovnima vojnama;
- » navede različne oblike vladavin;
- » razloži vpliv gospodarske krize leta 1929 na življenje ljudi;
- » navede poglobitne vzroke za drugo svetovno vojno;
- » s pomočjo zemljevida opiše potek druge svetovne vojne;
- » zna razložiti pojme rasizem, holokavst, genocid, okupacija, upor, kolaboracija;
- » utemelji, kdaj se je vojna končala v Evropi in svetu;
- » navede posledice druge svetovne vojne.

TERMINI

- bliskovita vojna
- rasizem
- holokavst
- genocid
- upor
- kolaboracija

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj pri pouku kombinira različne didaktične/učne strategije, s katerimi omogoča udeležencem aktivno graditev znanja z upoštevanjem individualnih razlik med njimi. Omogoča jim tako individualno delo kot tudi skupinsko in sodelovalno delo, ki omogočata interakcijo med njimi in aktivno udeležbo. Učitelj pri delu z različnimi zgodovinskimi viri in ob uporabi digitalnih tehnologij spodbuja udeležence h kritičnemu mišljenju, raziskovanju, analiziranju, sklepanju, ustvarjalnosti, vrednotenju (transverzalne veščine). Udeležencem sproti daje povratne informacije o njihovem napredku po načelih formativnega spremljanja. Udeleženec lahko znanje izkaže ustno, pisno ali s pomočjo raznih drugih načinov, pri čemer je bistveno, da se čim več tega dela odvija v šoli.

Obdobje sodobne zgodovine zaznamujejo številni primarni in sekundarni viri, ki se jih pri pouku zgodovine smiselno vključuje ter tako spodbuja samostojno delo udeležencev. Prav tako svetujemo uporabo slikovnega gradiva (fotografij, propagandnih letakov, karikatur), ki vsebujejo veliko sporočilnost in kritiko določenega dogodka ali osebe, vendar moramo ovrednotiti njihovo pristranskost, predvsem v času vojaških spopadov. S spletnim orodjem lahko udeleženci izdelajo interaktivni zemljevid (prikažejo značilnosti gospodarstva, oblike vodenja držav, vojaške konflikte), obišejo muzej, pripravijo predstavitev ali razstavo, in s tem zaznamujejo pomemben spomin.

EVROPA IN SVET V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA IN V ZAČETKU 21. STOLETJA – ČAS VELIKIH SPREMEMB

OBVEZNO

OPIS TEME

Razlike med Vzhodom in Zahodom so postale očitne že ob koncu druge svetovne vojne ter vodile v ideološko razdelitev Evrope in sveta, kar je sprožilo obdobje hladne vojne in tako imenovane bipolarne delitve sveta, na zahodni kapitalistični in demokratični ter vzhodni komunistični in nedemokratični. V zahtevnem povojnem času se je v iskanju tretje poti, na začetku 60-ih let pojavilo novo gibanje, gibanje Neuvrščenih, to je tistih držav, ki niso želele pripadati eni od obeh strani. Vanjo so, poleg Jugoslavije, sodile predvsem države iz Azije, Afrike in Latinske Amerike, ki so se tudi same pred kratkim osvobodile kolonialne nadvlade. Zadnja desetletja 20. stoletja so prinesla konec hladne vojne in razpad blokvske delitve sveta. Demokratične spremembe so zajele ne le Evropo, temveč tudi Latinsko Ameriko, Afriko in Azijo, kjer so začasno prevladale demokratične težnje. Privlačnost članstva v EU in Natu je pospešila širjenje evroatlantskih integracij. Svet se je in se vse bolj prepleta, globalizacija pa je močno oblikovala politični, gospodarski in kulturni vpliv Združenih držav Amerike. Kljub večji povezanosti so v svetu vztrajale velike razlike v razvitosti. Vojni konflikti, revščina in podnebne spremembe vse bolj vplivajo na povečevanje migracij, kar je okrepilo prizadevanja za trajnostni razvoj.

EVROPA IN SVET V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA IN V ZAČETKU 21. STOLETJA – ČAS VELIKIH SPREMENB

CILJI

Udeleženec:

- : spoznava različne oblike političnih sistemov in razmere v času hladne vojne;
- : izbira raznolike vire za zgodovino 20. stoletja ter razvija sposobnosti, da o njih razmišlja skupaj z drugimi;
- SC (1.2.2.2)
- : raziskuje vzroke za razpad vzhodnega bloka in potek oblikovanja novih držav v Evropi;
- SC (2.2.1.2)
- : spoznava vzroke evropskega povezovanja in njegovo delovanje ter se seznanja s ključnimi evropskimi integracijskimi procesi;
- : seznanja se z najpomembnejšimi kriznimi žarišči sodobnega sveta.
- SC (1.1.2.2 | 3.3.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

- » razloži pojem hladna vojna;
- » pojasni gospodarske značilnosti Evrope in sveta v času blokovske delitve;
- » **našteje krizna žarišča vojne v Evropi in svetu;**
- » na primeru razloži proces dekolonizacije;
- » navede glavne vzroke za razpad vzhodnega bloka in pojasni spremenjeno politično podobo Evrope po njem;
- » **opiše nastanek OZN, EU in NATO ter namen delovanja;**
- » navede vzroke za slovensko vključevanje v večje mednarodne integracije, kot so OZN, EU in NATO;
- » navede vzroke za nastanek kriznih žarišč.

TERMINI

- hladna vojna
- železna zavesa
- zahodni in vzhodni blok
- dekolonizacija
- gibanje neuvrščenih
- krizno žarišče

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj pri pouku kombinira različne didaktične/učne strategije, s katerimi omogoča udeležencem aktivno graditev znanja z upoštevanjem individualnih razlik med njimi. Omogoča jim tako individualno delo kot tudi skupinsko in sodelovalno delo, ki omogočata interakcijo med njimi in aktivno udeležbo. Učitelj pri delu z raznimi zgodovinskimi viri in ob uporabi digitalnih tehnologij spodbuja udeležence h kritičnemu mišljenju, raziskovanju, analiziranju, sklepanju, ustvarjalnosti, vrednotenju (transverzalne veščine). Udeležencem sproti daje povratne informacije o njihovem napredku po načelih formativnega spremljanja. Udeleženec lahko znanje izkaže ustno, pisno ali s pomočjo raznolikih drugih načinov, pri čemer je bistveno, da se čim več tega dela odvija v šoli.

Pri obravnavi tega tematskega sklopa svetujemo uporabo slikovnega gradiva (fotografij, propagandnih letakov, karikatur), ki lahko vsebujejo veliko sporočilnost in kritiko določenega dogodka ali osebe. Vendar je treba njihovo pristranskost ustrezno ovrednotiti, zlasti v obdobjih vojaških spopadov. Udeležence je treba opozoriti na razlike med spomini in zgodovinsko interpretacijo dogajanja, pri čemer upoštevamo širši zgodovinski kontekst. Priporočamo aktivne učne oblike, s katerimi samostojno ali v skupinah izdelajo časovni trak in tako prikažejo sočasno večplastno dogajanje, različna družbena področja ali pa ponazorijo razvoj neke širše teme z različnimi grafičnimi organizatorji. Udeleženci se lahko vživljajo v preteklost in dokažejo znanje tudi s pomočjo raznih besedil (intervjuji, igre vlog, debata). Pri izdelkih spodbujamo ustvarjanje digitalnih vsebin, ki jih znajo obogatiti z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, spletnih povezav, pri čemer upoštevajo pravilno navajanje virov.

PREBOJ ZNANOSTI V 20. IN NA ZAČETKU 21. STOLETJA

IZBIRNO

OPIS TEME

Svet je v novejšo dobo vstopil z znanstvenim in tehničnim napredkom, ki je izviral iz industrializacije 19. stoletja. Izumi, kot so telefon, parnik, radio, avtomobil in letalo, so v začetku 20. stoletja pospešili povezovanje sveta. Tehnološki razvoj, okrepljen med drugo svetovno vojno, je po letu 1945 postal širše uporaben med ljudmi. Znanstveno-tehnična revolucija je v tem času prinesla številne preboje, zlasti v naravoslovju (genetika, atomska teorija, radioaktivnost, elektromagnetizem, elektrika), kar je spodbudilo gospodarski razvoj. Tudi medicinski dosežki iz vojnega časa so postali dostopni širši družbi. Razvoj in izboljšane življenjske razmere so prispevale k rasti prebivalstva. Napredek v komunikacijskih tehnologijah pa nam danes omogoča, da zlahka vzpostavljamo stik prek svetovnega spleta, ne glede na razdalje med nami. Svet se zaradi tega vse bolj preobraža v povezan globalni prostor. A takšna povezanost ima tudi svojo ceno, in sicer razporeditev dobrin ostaja izrazito neenakomerna. Prav v teh neenakostih se skrivajo številni izzivi in vzroki za konflikte, ki zaznamujejo svet 21. stoletja.

PREBOJ ZNANOSTI V 20. IN NA ZAČETKU 21. STOLETJA

CILJI

Udeleženec:

I: spoznava ključne izume in znanstvena odkritja v 20. stoletju ter njihovo vlogo v razvoju družbe;

I: raziskuje tehnološke dosežke informacijske dobe;

SC (4.1.1.1)

I: spoznava vidike sodobne tehnologije v svetu in kritično vrednoti njen vpliv na okolje.

SC (5.1.5.1 | 3.1.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

- » **pojasni vpliv in bistvene posledice izumov in industrializacije na ljudi ter okolje;**
- » **navede ključne izume in znanstvena odkritja v 20. stoletju;**
- » **opiše vpliv sodobnih komunikacijskih sredstev na življenje posameznika;**
- » **pojasni različne načine uporabe jedrske energije;**
- » **razloži kako so bili dosežki znanosti uporabljeni za uničevalne namene, čemur v svoji osnovi niso bili namenjeni (dinamit, cianid, klor, jedrska energija ...);**
- » **navede bistvene posledice tehnološkega in gospodarskega razvoja 21. stoletja za družbo in naravno okolje.**

TERMINI

- znanstvena odkritja ◦ znanost ◦ izumi ◦ jedrska energija ◦ razvoj medicine
- komunikacijska sredstva ◦ digitalna doba

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj pri pouku kombinira različne didaktične/učne strategije, s katerimi omogoča udeležencem aktivno graditev znanja z upoštevanjem individualnih razlik med njimi. Omogoča jim tako individualno delo kot tudi skupinsko in sodelovalno delo, ki omogočata interakcijo med njimi in aktivno udeležbo. Učitelj pri delu z raznimi zgodovinskimi viri in ob uporabi digitalnih tehnologij

spodbuja udeležence h kritičnemu mišljenju, raziskovanju, analiziranju, sklepanju, ustvarjalnosti, vrednotenju (transverzalne veščine). Udeležencem sproti daje povratne informacije o njihovem napredku po načelih formativnega spremljanja. Udeleženec lahko znanje izkaže ustno, pisno ali s pomočjo raznih drugih načinov, pri čemer je bistveno, da se čim več tega dela odvija v šoli.

Priporočamo, da učitelj pri tej temi izvede pouk v obliki projektnega ali sodelovalnega dela in s pomočjo različnih virov. Udeležence usmerja k dejavnostim, s katerimi bodo razvijali veščine kritičnega mišljenja (primer vpliv izumov, znanstvenih odkritij in industrializacije na življenje ljudi in naravo, povezava med izumi in naraščanjem števila prebivalstva, migracijami ter spremembami v okolju). Ravno tako naj udeležence spodbuja k aktivnim učnim oblikam in ustvarjalnim oblikam izkazovanja znanja. Lahko izdelajo časovni trak izumov ali vplivov posameznega izuma na življenje in okolje, pripravijo muzejsko zbirko z opisi odkritij. Pri tem si lahko pomagajo tudi s spletnimi orodji, ki jih še ne poznajo.

SLOVENCİ OD ZAČETKA 20. STOLETJA DO KONCA DRUGE SVETOVNE VOJNE

OBVEZNO**OPIS TEME**

Čas preloma stoletja prinaša velike napetosti na starem kontinentu, nasprotja med dvema taboroma vodijo v čas prve svetovne vojne, ki jo sproži atentat v Sarajevu. Slovenci se najdemo na »napačni strani« in kot del Avstro-Ogrske doživimo vojaški poraz in s tem posledično izgubo tretjine narodnostnega ozemlja po vojni. Nastanek Kraljevine SHS ne prinese olajšanja in srbska nadvlada močno skrči slovenska nacionalna prizadevanja kljub gospodarskemu in kulturnemu napredku. Začetek druge svetovne vojne poseže v slovensko nacionalno telo, ga razkosa in obsodi na propad. Odporniško gibanje vodi OF, kjer ima vodilno vlogo komunistična partija, a ta ima poleg osvoboditve namen tudi spremeniti družbeni sistem po vzoru Sovjetske zveze. Temu sledi odpor dela slovenske javnosti in politike, kar pripelje do bratomorne vojne. Konec vojne prinese zmago protifašistične koalicije, katere del je tudi OF. S tem je zagotovljeno boljše izhodišče pri popravi meja po prvi svetovni vojni. Konec vojne pa prinese tudi veliko obračunavanje z nasprotniki nove oblasti, kar se je za mnoge končalo tragično. Slovenci po vojni postanemo del socialistične Jugoslavije z novo vizijo družbenega razvoja.

SLOVENCİ OD ZAČETKA 20. STOLETJA DO KONCA DRUGE SVETOVNE VOJNE

CILJI

Udeleženec:

- : seznanja se s položajem Slovencev pred prvo svetovno vojno v Avstro-Ogrski;
- : spoznava čas prve svetovne vojne in vzroke za razpad Habsburške monarhije;
- : Se seznanj z idejami o jugoslovanski državi in njihovo uresničitvijo;
- : spoznava Slovence med obema vojnama, razdeljene med štiri države;
- : spoznava čas druge svetovne vojne s stališča posameznika in naroda kot celote;
- SC (1.2.2.1)
- : ugotavlja posledice druge svetovne vojne za Slovence in druge narode Jugoslavije.
- SC (1.2.2.2)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

- » opiše položaj Slovencev v Avstro-Ogrski v letih pred prvo svetovno - vojno z različnih zornih kotov (gospodarstvo, politika, kultura);
- » s pomočjo zemljevida opiše razmere na bojiščih Soške fronte in pojasni kako je potekalo vojskovanje v tem času;
- » s pomočjo zemljevida pojasni, kako se je oblikovala kraljevina SHS in katera območja je zajemala (pridobila in izgubila);
- » poimenuje države, kjer smo med obema vojnama živeli Slovenci;
- » z različnih perspektiv zna razložiti kako je potekalo življenje pod okupacijskimi oblastmi;
- » pojasni značilnosti odporniškega gibanja proti okupatorju na Slovenskem;
- » razišče vzroke za kolaboracijo;
- » razloži kako se je končala druga svetovna vojna pri nas in njene posledice.

TERMINI

- Sarajevski atentat
- Kraljevina SHS
- okupacija
- odporniško gibanje
- OF (osvobodilna fronta)
- komunistična partija
- poveljni poboji
- socialistični družbeni sistem

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj pri pouku kombinira različne didaktične/učne strategije, s katerimi omogoča udeležencem aktivno graditev znanja z upoštevanjem individualnih razlik med njimi. Omogoča jim tako individualno delo kot tudi skupinsko in sodelovalno delo, ki omogočata interakcijo med njimi in aktivno udeležbo. Učitelj pri delu z različnimi zgodovinskimi viri in ob uporabi digitalnih tehnologij spodbuja udeležence h kritičnemu mišljenju, raziskovanju, analiziranju, sklepanju, ustvarjalnosti, vrednotenju (transverzalne veščine). Udeležencem sproti daje povratne informacije o njihovem napredku po načelih formativnega spremljanja. Udeleženec lahko znanje izkaže ustno, pisno ali s pomočjo raznih drugih načinov, pri čemer je bistveno, da se čim več tega dela odvija v šoli.

Obdobje sodobne zgodovine zaznamujejo številni primarni in sekundarni viri, ki se jih pri pouku zgodovine smiselno vključuje ter tako spodbuja samostojno delo udeležencev. Prav tako svetujemo uporabo slikovnega gradiva (fotografij, propagandnih letakov, karikatur), ki vsebujejo veliko sporočilnost in kritiko določenega dogodka ali osebe, vendar moramo ovrednotiti njihovo pristranskost, predvsem v času vojaških spopadov. S spletnim orodjem lahko udeleženci izdelajo interaktivni zemljevid (prikažejo značilnosti gospodarstva, oblike vodenja držav, vojaške konflikte), obišejo muzej, pripravijo predstavitev ali razstavo, in s tem zaznamujejo pomemben spomin.

SLOVENCİ V SOCIALISTIČNI JUGOSLAVIJI – MED ZANOSOM IN RAZOČARANJEM

OBVEZNO

OPIS TEME

Prva povojna leta so prinesla obnovo porušene domovine in nov družbeni sistem, ki se prva leta še zgleduje po sovjetskem modelu, a se po sporu Tita s Stalinom in informbirojem konča leta 1948. Jugoslavija in s tem tudi Slovenija začneta graditi svojo pot, ki je bila še vedno socialistična, a je postopoma puščala ljudem nekoliko več svoboščin in zasebne pobude kot v državah vzhodne Evrope. Gospodarski in družbeni razvoj je v tem času postopoma napredoval in življenjski standard se je od konca šestdesetih in v sedemdesetih letih dvigoval. Po smrti dolgoletnega predsednika Jugoslavije Tita je državo zajela huda gospodarska kriza, tako da je zašla v spiralo inflacije, splošnega pomanjkanja dobrin in hude krize politične oblasti, ki je bila še vedno v rokah komunistične stranke. Vse bolj so se kazali mednacionalni spori, ki so bili desetletja prikriti in pojavila sta se dva koncepta rešitve krize – srbski, ki želi bolj poenoteno državo, in slovenski, ki želi več avtonomije in pristojnosti republik. Med Slovenci so se krepile težnje po svobodnih večstrankarskih volitvah, ki jih podpirajo nova družbena gibanja, razširjena med intelektualci in mladino. S procesom proti četverici (JBTZ) se je kritična masa ljudi, ki želijo spremembe, še poveča in prek masovnih gibanj doseže, da so bile aprila 1990 v Sloveniji napovedane prve večstrankarske splošne volitve.

SLOVENCİ V SOCIALISTIČNI JUGOSLAVIJI - MED ZANOSOM IN RAZOČARANJEM

CILJI

Udeleženee:

- : ugotavlja, kako se je usmerjal razvoj socialistične Jugoslavije in Slovenije v prvih povojnih letih;
- : spoznava kako je v osnovi deloval enostrankarski sistem pod vodstvom komunistične partije;
- : ugotavlja razlike med socialističnim in kapitalističnim družbenim sistemom z vidika družbe in posameznika;
SC (4.1.2.1)
- : raziskuje vzroke, ki so iz stanja relativnega blagostanja Jugoslavijo pripeljali do gospodarske in politične krize v 80.- letih 20. stoletja;
SC (1.2.2.1)
- : spoznava različne poti do rešitev in raziskuje vzroke, ki pospešijo demokratične procese med Slovenci.
SC (2.2.1.2)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženee:

- » pojasni osnovne značilnosti socialistične družbene ureditve, ki jo sprejme Jugoslavija po drugi svetovni vojni;
- » navede glavne vzroke za spor Tita s Stalinom in posledice;
- » opiše osnovne značilnosti enostrankarskega sistema na primeru volitev;
- » na primeru posameznika opiše razliko v kakovosti življenja med obema sistemoma;
- » pojasni, kako se je življenjski standard spremenil po smrti J. B. Tita;
- » **razloži, katere bistvene težave ima Jugoslavija na političnem in nacionalnem področju;**
- » navede najpomembnejše razlike v viziji prihodnosti jugoslovanske skupnosti (srbski in slovenski vidik);
- » **pojasni nekaj temeljnih vzrokov za široko podporo demokratičnim procesom med Slovenci.**

TERMINI

◦ poveljna obnova ◦ informburo ◦ hiperinflacija ◦ mednacionalni spori ◦ nova družbena gibanja ◦ svobodne večstrankarske volitve

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj pri pouku kombinira različne didaktične/učne strategije, s katerimi omogoča udeležencem aktivno graditev znanja z upoštevanjem individualnih razlik med njimi. Omogoča jim tako individualno delo kot tudi skupinsko in sodelovalno delo, ki omogočata interakcijo med njimi in aktivno udeležbo. Učitelj pri delu z raznimi zgodovinskimi viri in ob uporabi digitalnih tehnologij spodbuja udeležence h kritičnemu mišljenju, raziskovanju, analiziranju, sklepanju, ustvarjalnosti, vrednotenju (transverzalne veščine). Udeležencem sproti daje povratne informacije o njihovem napredku po načelih formativnega spremljanja. Udeleženec lahko znanje izkaže ustno, pisno ali s pomočjo raznih drugih načinov, pri čemer je bistveno, da se čim več tega dela odvija v šoli.

Tudi pri tej temi priporočamo uporabo slikovnega, internetnega in pisnega gradiva. Pri tej temi moramo biti še posebej pazljivi, saj je treba dogodke iz časa življenja v skupni državi prikazati z več zornih kotov (multiperspektivni pristop). Pri tem lahko uporabimo diskusijske oblike dela, vendar moramo še posebej paziti na odnos udeležencev do bivše države. Do določene mere se lahko o teh temah pogovorijo tudi s sopotniki tega dogajanja (starši, stari starši), a le, če so v teh letih živeli tukaj. Tudi v tem primeru je potrebna kritična distanca. Veliko podatkov se najde tudi na internetu, morda bi bilo dobro, če bi učitelj pripravil tabelo s statističnimi podatki, ki bi nakazovali tedanji standard ljudi in ga z udeleženci primerja z današnjim (koliko časa je bilo treba v 80. letih delati za kg kruha, mesa, kave).

SAMOSTOJNA SLOVENIJA IN NJENO VKLJUČEVANJE V EVROPSKE INTEGRACIJE

OBVEZNO

OPIS TEME

V Sloveniji je aprila 1990 na prvih demokratičnih večstrankarskih volitvah zmagala koalicija DEMOS, ki je združevala več različnih strank in v naslednjih mesecih pripravila temelje za to, da Slovenija zapusti politično in gospodarsko šibko Jugoslavijo. S plebiscitom decembra 1990 se je velika večina Slovencev izrekla za to, da želi živeti v samostojni državi in ne več v Jugoslaviji. Priprave na osamosvojitve je spremljala vrsta težav, od gospodarskih do političnih nasprotovanj Beograda, ves čas pa v zraku visela tudi grožnja napada jugoslovanske vojske. To se je tudi zares zgodilo ob razglasitvi samostojnosti 25. junija, a se je po desetih dneh vojna končala in Slovenija se je uspela obraniti. Po Brionskih pogovorih se je jugoslovanska vojska oktobra 1991 dokončno umaknila z ozemlja republike Slovenije. V nadaljnjih letih je Slovenija doživljala gospodarski in kulturni preporod, naglo napredovala in se leta 2004 skupaj z desetimi drugimi državami priključila Evropski uniji in zvezi NATO. Čez nekaj let, natančno 2007, sprejme evro kot plačilno sredstvo in vstopi v schengenski prostor. Po letih uresničitve vseh ključnih zunanjepolitičnih ciljev se pred Slovenijo v spremenjenih svetovnih razmerah postavljajo novi izzivi. Njihova razrešitev bo ključna za prihodnost mlade države.

SAMOSTOJNA SLOVENIJA IN NJENO VKLJUČEVANJE V EVROPSKE INTEGRACIJE

CILJI

Udeleženec:

- : ugotavlja vzroke za zmago opozicijskih strank DEMOS na prvih povojnih demokratičnih volitvah;
- : spozna temeljne točke DEMOS-ovega programa in časovnico od plebiscita do priznane neodvisnosti republike Slovenije;
● SC (1.2.1.5)
- : sklepa o uresničenih ciljih Republike Slovenije v zadnjih treh desetletjih in ugotavlja izzive, ki so pred nami.
● SC (3.1.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

- » našteje nekaj glavnih strank, ki sodelujejo na prvih demokratičnih volitvah v Sloveniji po drugi svetovni vojni;
- » navede temeljno usmeritev programa koalicije DEMOS;
- » **utemelji, zakaj je plebiscit 1990 položil temelji slovenski državnosti ;**
- » **opiše potek vojne za Slovenijo;**
- » pojasni razloge, da je Sloveniji uspelo doseči mednarodno priznanje ter vključitev v najpomembnejše evropske integracije.

TERMINI

- plebiscit
- osamosvojitvena vojna
- mednarodno priznanje
- EU, NATO
- Schengenski prostor
- valuta evro

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj pri pouku kombinira različne didaktične/učne strategije, s katerimi omogoča udeležencem aktivno graditev znanja z upoštevanjem individualnih razlik med njimi. Omogoča jim tako individualno delo kot tudi skupinsko in sodelovalno delo, ki omogočata interakcijo med njimi in aktivno udeležbo. Učitelj pri delu z raznimi zgodovinskimi viri in ob uporabi digitalnih tehnologij

spodbuja udeležence h kritičnemu mišljenju, raziskovanju, analiziranju, sklepanju, ustvarjalnosti, vrednotenju (transverzalne veščine). Udeležencem sproti daje povratne informacije o njihovem napredku po načelih formativnega spremljanja. Udeleženec lahko znanje izkaže ustno, pisno ali s pomočjo raznih drugih načinov, pri čemer je bistveno, da se čim več tega dela odvija v šoli.

Pri tej temi še zlasti priporočamo uporabo slikovnega, internetnega in pisnega gradiva. Bistveno je, da udeleženci spoznajo, kako je potekal proces osamosvojitve Slovenije, vključno z vojno. Uporabimo lahko različno gradivo, še zlasti so priporočljivi kratki video posnetki na temo osamosvojitvene vojne. Zelo priporočljivo je gradivo Zbrali smo pogum, ki prinaša različne vidike osamosvajanja. To je zbrano v obliki kratkih in zelo kakovostnih video filmčkov (do 15 minut), kar je odlično izhodišče za debato in diskusijo. Pri tem je treba ponovno in še posebej paziti na odnos udeležencev do bivše države. Do določene mere se lahko o teh temah pogovorijo tudi s sopotniki tega dogajanja (starši, stari starši), a le, če so v teh letih živeli tukaj. Tudi v tem primeru je potrebna kritična distanca.

VSAKDANJE ŽIVLJENJE, MODA IN GLASBA SLOVENCEV V ČASU DRUGE JUGOSLAVIJE

IZBIRNO**OPIS TEME**

Življenje v obdobju socialistične Jugoslavije je še danes predmet številnih polemik in različnih mnenj. Obravnava povojne graditve porušene domovine in mladinsko prostovoljno delo, ideološka vzgoja ob komunistični taktiki, iskanje enotnosti in bratskega sožitja med mladimi v Jugoslaviji. Po drugi strani pa je opaženo postopno vdiranje vpliva zahodne mode (jeans, kavbojke) in glasbe med mlade, kar povzroča razraščanje pop kulture, glasbe, diskotek in druženja. Način življenja mladih v tem času je razpet med ideološke okove, kot jih postavlja partija, in svobodomiselne ideje, ki prek glasbe in mode prihajajo z Zahoda. Je pa ta vpliv v različnih delih skupne države precej različen. Potovanja so večinoma omejena na Jugoslavijo, obstajajo mladinski centri in mladinske počitniške zveze. Z razmahom delavskega turizma in sindikalnih počitniških domov od konca 60. let dalje se med ljudmi uveljavi prepričanje o dostopnosti teh kapacitet za širše množice. Ob splošnem prepričanju, da sta zdravstvo in šolstvo brezplačna, vsi imajo službe, se ustvari iluzija neke sanjsko uspešne države, kar pa je precej daleč od resnice. Pojav upornišтва do sistema, ki zaide v krizo v osemdesetih letih, se po različnih delih tedanje skupne države širi zelo različno in doživlja različne odzive oblasti.

VSAKDANJE ŽIVLJENJE, MODA IN GLASBA SLOVENCEV V ČASU DRUGE JUGOSLAVIJE

CILJI

Udeleženec:

I: spoznava, kako je mladina v prvih povojnih letih pomagala obnavljati porušeno domovino;

I: ovrednoti modne in glasbene trende med mladimi od 50 do sedemdesetih in 80.let;

I: raziskuje in spoznava kako so živeli njegovi stari starši (zabava, obleka, prehrana, počitnice...) v letih pred samostojno Slovenijo;

SC (1.2.1.5 | 3.1.4.1)

O: ovrednoti življenje mladih v osemdesetih letih – med pomanjkanjem dobrin in upanjem na boljši jutri.

SC (2.1.1.1 | 5.1.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Udeleženec:

» razloži večstranski pomen mladinskih delovnih akcij v prvih povojnih letih;

» opiše vpliv glasbe na mlade in našteje nekaj popularnih glasbenih skupin;

» pojasni, kako se je glasbeni trend med mladimi spreminjal;

» navede nekaj primerov zabavnega življenja od šestdesetih do osemdesetih let 20. stoletja pri nas;

» pojasni, kako in kam so potovali mladi ter vzroke za to;

» zna razložiti zakaj se življenje mladih v osemdesetih letih drastično spreminja;

» opiše vsakdanje življenje povprečne delavske ali kmečke družine tistega časa;

» razloži, kako se ljudje v tem času znajdejo ob pomanjkanju osnovnih dobrin.

TERMINI

- bratstvo in enotnost
- mladinske delovne akcije
- ideološka vzgoja
- delavski turizem
- mladi in uporništvo (do sistema)

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj pri pouku kombinira različne didaktične/učne strategije, s katerimi omogoča udeležencem aktivno graditev znanja z upoštevanjem individualnih razlik med njimi. Omogoča jim tako individualno delo kot tudi skupinsko in sodelovalno delo, ki omogočata interakcijo med njimi in aktivno udeležbo. Učitelj pri delu z različnimi zgodovinskimi viri in ob uporabi digitalnih tehnologij spodbuja udeležence h kritičnemu mišljenju, raziskovanju, analiziranju, sklepanju, ustvarjalnosti, vrednotenju (transverzalne veščine). Udeležencem sproti daje povratne informacije o njihovem napredku po načelih formativnega spremljanja. Udeleženec lahko znanje izkaže ustno, pisno ali s pomočjo različnih drugih načinov, pri čemer je bistveno, da se čim več tega dela odvija v šoli.

Pri obravnavi te izbirne teme so možni zelo različni pristopi. Poleg statističnih in časopisnih virov lahko udeleženci poslušajo glasbo tiste dobe in prek besedil ugotavljajo, kakšen je bil trend tedanje mladine. S starši in starimi starši lahko ugotavljajo, kako je potekalo družabno življenje (prve diskoteke, koncerti ...), kje so bile omejitve svobode. S starejšimi se lahko pogovorijo, kako so se ljudje znašli v času pomanjkanja osnovnih življenjskih dobrin in zakaj jim je bilo kljub vsemu na svoj način lepo in zanimivo. Pri ugotavljanju življenjskega standarda pa si lahko pomagajo s podatki statističnega urada in primerjajo tedanje življenje z današnjim.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

ZAKAJ JE ZGODOVINA LAHKO TUDI UČITELJICA ZA ŽIVLJENJE IN ČESA SE IZ NJE LAHKO NAUČIMO?

ZAKAJ JE ZGODOVINA LAHKO TUDI UČITELJICA ZA ŽIVLJENJE IN ČESA SE IZ NJE LAHKO NAUČIMO?

- » Grafenauer, B. (1980). *Struktura in tehnika zgodovinske vede: uvod v študij zgodovine*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- » Luthar, O. (1997). *Mojstri in muze: Kaj in zakaj je zgodovina?* Ljubljana: Modrijan.
- » Brodnik, V. (2018). Spodbujanje kritičnega mišljenja pri delu z zgodovinskimi viri. *Zgodovina v šoli*, 26(1), 18–38.
- » Miranda Razpotnik, J. (2024). *Šolski zgodovinski atlas*. Modrijan.

ČAS OD GRŠKO-RIMSKE CIVILIZACIJE DO SREDNJEGA VEKA

ČAS OD GRŠKO-RIMSKE CIVILIZACIJE DO SREDNJEGA VEKA

- Bratož, R. (2014). *Med Italijo in Ilirikom: Slovenski prostor in njegovo sosodstvo v pozni antiki*. Zveza zgodovinskih društev Slovenije.
- Brodnik, V. (ur.). (2020). Mlajša železna doba ter zgodnje rimsko obdobje na Slovenskem. *Zgodovina v šoli*, 28(2).
- Brodnik, V. (ur.). (2023). Zgodovinske dežele na Slovenskem in njihovo plemstvo. *Zgodovina v šoli*, 31(2).
- Maver, A. (2018). *Od klinopisa do Teodore. Sprehod skozi zgodovino starega veka*. Mohorjeva družba.
- Šašel Kos, M. (2020). *V srcu Rimskega imperija. Zgodovina slovenskega prostora v antiki do vlade Maksima Tračana*. Zveza zgodovinskih društev Slovenije.
- Štih, P. (2001). *Ozemlje Slovenije v zgodnjem srednjem veku. Osnovne poteze zgodovinskega razvoja od začetka 6. do konca 9. stoletja*. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Štih, P., Simoniti, V. (2010). *Na stičišču svetov: slovenska zgodovina od prazgodovinskih kultur do konca 18. stoletja*. Modrijan.

Županek, B. (2021). Rimsko obdobje na Slovenskem: novejša arheološka odkritja. *Zgodovina v šoli*, 29(2), 57–64. <https://sistory5.sistory.si/publication/57417>

Županek, B. (2021). Kako so živeli: vsakdan v rimskem času na naših tleh. *Zgodovina v šoli*, 29(2), 65–75. <https://sistory5.sistory.si/publication/57416>

RIMSKA DOBA <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/1kmt0gt>

EMONA <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/bvjdy5>

SOLINARKE <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/dr76w9r>

DEDIŠČINA PRETEKLOSTI

DEDIŠČINA PRETEKLOSTI

- » Človek (2007). Človek: Velika ilustrirana enciklopedija. Mladinska knjiga.
- » Božič, D. idr. (1999). Zakladi tisočletij: Zgodovina Slovenije od neandertalcev do Slovanov.
- » Bogataj, J. (1992): Sto srečanj z dediščino na Slovenskem. Prešernova družba.
- » Kuret, N. (1998): Praznično leto Slovencev: starosvetne šege in navade od pomladi do zime. Družina.
- » **KOLIŠČARJI:** <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ua9rdzt>
- » **NAJSTAREJŠE LESENO KOLO** <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/30s4k04>
- » Brodnik, V. (ur.). (2019). Podobe iz prazgodovine na Slovenskem. *Zgodovina v šoli*, 28(2).
- » Allan, T. (2009). Zora civilizacije: prazgodovina–900 pr. n. št. Mladinska knjiga.

SLOVENSKI PROSTOR V SREDNJEM VEKU

SLOVENSKI PROSTOR V SREDNJEM VEKU

- » Štih, P. in Peklar, A. (2001). *Srednjeveške plemiške zgodbe*. Mladika.
- » Stopar, I. (2005). *Svet viteštva*. Viharnik.
- » Stopar, I. (2007). *Za grajskimi zidovi*. Viharnik.
- » Knific, T. in Nabergoj, T. (2016). *Srednjeveške zgodbe s stičišča svetov*. Narodni muzej Slovenije.
- » **PRIHOD SLOVANOV** <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/tzrn45o>
- » **BARBARA CELJSKA** <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nkl6gus>
- » **PIRANSKA SREDNJEVEŠKA ZGODBA** <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/cfgq470>

» BOLJE VITEZ KAKOR HLAPEC <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ov5r5up>

ZGODOVINA IN DINAMIČNI ČAS OD 15. DO 19. STOLETJA

ZGODOVINA IN DINAMIČNI ČAS OD 15. DO 19. STOLETJA

- » Hof, U. I. (2005). *Evropa v času razsvetljenstva*. Založba cf.
- » Robertson, J. (2016). *Razsvetljenstvo. Zelo kratek uvod*. Založba Krtina.
- » Dybaś, B., Rajšp, V., Schwar, K. (ur.) (2011). *Reformacija v srednji Evropi. Prispevki ob 500-letnici rojstva Primoža Trubarja, 2008*. ZRC SAZU.
- » Gestrin, F. (1986). *Gospodarstvo na Slovenskem in Vojna krajina*. Zgodovinski časopis.
- » Santini, G. (2021). *20 izjemnih raziskovalcev, ki so spremenili svet*. Učila International.
- » Huang, N. (2020). *Raziskovalci – izjemne zgodbe o največjih pustolovcih sveta*. Mladinska knjiga.
- » Rajšp, V. (2010). *Reformacija na Slovenskem*. Univerza na Primorskem.
- » <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/p7ogb0q>

SLOVENCİ OD REFORMACIJE DO KONCA 19. STOLETJA

SLOVENCİ OD REFORMACIJE DO KONCA 19. STOLETJA

- » Gestrin, F. (1986). *Gospodarstvo na Slovenskem in Vojna krajina*. Zgodovinski časopis.
- » Kos, J. (1986). *Razsvetljenstvo*. Državna založba Slovenije.
- » *Leto 1848 in Slovenci*. Arhiv MMC RTV SLO. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/6c3tpcd>
- » *lirske province*. Arhiv MMC RTV SLO. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/eerlo0f>
- » *Ljubljanski kongres 1821*. Arhiv MMC RTV SLO. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/m10t5h4>
- » *Janez Bleiweis*. Arhiv MMC RTV SLO. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/uhf2yds>
- » *Marija Terezija in Slovenci*. Arhiv MMC RTV SLO. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/zo67981>
- » *Oživiljeni Vodnik*. Arhiv MMC RTV SLO. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/jvhez2s>
- » *Čas je za reforme*. Arhiv MMC RTV SLO. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/i8eta7u>
- » Preinfalk, M., Golec, B. (ur.). (2018). *Marija Terezija: med razsvetlenskimi reformami in zgodovinskim spominom*. Založba ZRC.

- » Rajšp, V. (2010). *Reformacija na Slovenskem*. Univerza na Primorskem.
- » Štuhec, M. (2020). *Knjiga, znanje, razum: od protestantizma do razsvetljenstva (1500–1800)*. Muzej in galerije mesta Ljubljane.
- » ZGODBA PRIMOŽA TRUBARJA <https://www.youtube.com/watch?v=OsQHzCT2iKQ>
- » MARIJA TEREZIJA IN SLOVENCİ <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/9q6blhy>
- » ČAS JE ZA REFORME <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/o2h9xlh>
- » OŽIVLJENI VODNIK <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/85g1pfw>
- » TIPIČNO SLOVENSKO: DVOJINA <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/ctmuqqa>
- » POSLANCI SO ZAVRTELI RAGLJE <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/72lh0hx>
- » <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/p7ogb0q> Ilirske province, leto 1848

DOBA NEMIROV: EPIDEMIJE, VOJNE IN KRIZE OD POZNEGA SREDNJEGA DO KONCA NOVEGA VEKA (OD 14. DO 18. STOLETJA)

DOBA NEMIROV: EPIDEMIJE, VOJNE IN KRIZE OD POZNEGA SREDNJEGA DO KONCA NOVEGA VEKA (OD 14. DO 18. STOLETJA)

- » Zupanič Slavec, Z., Slavec, K. (2013). *Zdravstvo proti nalezljivim boleznim skozi čas. Medicinski razgledi*, zv. 52, 271–280.
- » Dežman, A., Zupančič Slavec, Z., Keber, K. (2020). *Kužne bolezni na Slovenskem*. [Elektronski vir]. Radiotelevizija Slovenija. <https://4d.rtv slo.si/arhiv/te dnik/174679237>
- » Simoniti, V. (1990). *Turki so v deželi že: turški vpadi na slovensko ozemlje v 15. in 16. stoletju*. Mohorjeva družba.
- » Čeč, D. (2017). *Dinamike kmečkega upornišva v obdobju predmoderne in njegovih pomiritev: primer upora na slovenskem leta 1515*. Leukhup! Kmečko upornišvo v obdobju predmoderne: zgodovina, vzporednice, (re)prezentacije.
- » Simoniti, V. (1996). *Kmečki upor na slovenskem Koroškem. V: Slovenska zgodovina do razsvetljenstva. Turški vpadi – nekoč strah in trepet ljudi, sledi vidne še danes*. <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/6qyru4b>
- » Hozjan, A. (2024). *Ukrepi notranjeavstrijskih in štajerskih oblasti ob hrvaško-slovenskem kmečkem uporu leta 1573*. Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino, 72(3), 2024, str. 475–502. <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/qe1xg0n>
- » TURKI <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/utp8wjm>

» BOLJE VITEZ KAKOR HLAPEC <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ov5r5up>

SVET NA PRELOMU STOLETJA IN PRVA SVETOVNA VOJNA

SVET NA PRELOMU STOLETJA IN PRVA SVETOVNA VOJNA

- » Svolfjšak, P., Antoličič, G. (2018): *Leta strahote: Slovenci in prva svetovna vojna*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- » Grant, R. G. (2014). *Prva svetovna vojna: Veliki ilustrirani vodnik*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- » Štepec, M. s soavtorji (2010). *Slovenci + prva svetovna vojna 1914–1918*. Ljubljana: Muzej novejšje zgodovine.
- » *Slovenci in prva svetovna vojna*. Dostopno na: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/lju85aj>
- » *Svetovna vojna 1914–1918*. Dostopno na: <https://www.rtv slo.si/prva-svetovna-vojna>
- » Čepič, Z. et al. (2005): *Slovenska novejšja zgodovina: od programa Zedinjena Slovenija do mednarodnega priznanja Republike Slovenije: 1848–1992*. Ljubljana: Mladinska knjiga, Inštitut za novejšjo zgodovino.
- » SLOVENCİ IN PRVA SVETOVNA VOJNA <https://www.youtube.com/watch?v=G8DsuOOZoCY>
- » ČUDEŽ PRI KOBARIDU <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/43eiwtg>

EVROPA MED OBEMA VOJNAMA IN DRUGA SVETOVNA VOJNA

EVROPA MED OBEMA VOJNAMA IN DRUGA SVETOVNA VOJNA

- » Hobsbawm, Eric J. (2025): *Čas skrajnosti: svetovna zgodovina 1914–1991*. Ljubljana, Sophia.
- » Holmes, R. (2015). *2. svetovna vojna. Veliki ilustrirani vodnik*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- » Podberšič, R., Batič, M., ur. (2021). *Leto 1941 na Slovenskem: vojna in okupacija*. Ljubljana: Študijski center za narodno spravo.
- » Okupacijske meje v Sloveniji 1941–1945 (2020). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2020.
- » Čuček, J. idr. (1981). *Stoletje svetovnih vojn*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

EVROPA IN SVET V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA IN V ZAČETKU 21. STOLETJA – ČAS VELIKIH SPREMEMB

EVROPA IN SVET V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA IN V ZAČETKU 21. STOLETJA – ČAS VELIKIH SPREMEMB

- » Judt, T. (2007). *Povojna Evropa*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- » Davies, N. (2013). *Zgodovina Evrope 2*. Ljubljana: Modrijan.
- » Nećak, D. (1999). *Hladna vojna*. Ljubljana: Modrijan.
- » Pirjevec, J. (2003). *Jugoslovanske vojne: 1991–2001*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

PREBOJ ZNANOSTI V 20. IN NA ZAČETKU 21. STOLETJA

PREBOJ ZNANOSTI V 20. IN NA ZAČETKU 21. STOLETJA

- » Strnad, J. (1988). *Iz take so snovi kot sanje: Od atomov do kvarkov*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- » Pince, H. in R. (2007). *Zgodovina znanosti in tehnike*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.

SLOVENCİ OD ZAČETKA 20. STOLETJA DO KONCA DRUGE SVETOVNE VOJNE

SLOVENCİ OD ZAČETKA 20. STOLETJA DO KONCA DRUGE SVETOVNE VOJNE

- » *Boj za severno mejo*. Arhiv MMC RTV SLO. Dostopno na: <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/xf7idqd>
- » *Sto let od koroškega plebiscita*. Arhiv MMC RTV SLO. Dostopno na: <https://aplifikacijaun.zrss.si/api/link/tcs6b9k>
- » Podberšič, R., Batič, M. (ur.). (2021). *Leto 1941 na Slovenskem: vojna in okupacija*. Ljubljana: Študijski center za narodno spravo.
- » *Okupacijske meje v Sloveniji 1941–1945 (2020)*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2020.

SLOVENCİ V SOCIALISTIČNI JUGOSLAVIJI – MED ZANOSOM IN RAZOČARANJEM

SLOVENCİ V SOCIALISTIČNI JUGOSLAVIJI - MED ZANOSOM IN RAZOČARANJEM

- » Repe, B. (2003). Rdeča Slovenija: Tokovi in obrazi iz obdobja socializma. Ljubljana: Sophia, zbirka Spekter.
- » Borak, N. in sod. (2006). Slovenska novejša zgodovina: od programa Zedinjena Slovenija do mednarodnega priznanja Republike Slovenije: 1848–1992. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino.
- » Dolenc, E., Godeša, B., Gabrič, A. (1999). Slovenska kultura in politika v Jugoslaviji. Zbirka Zgodovinski viri za srednje šole. Ljubljana: Modrijan.
- » Jeraj, M. (2005). Slovenke na prehodu v socializem. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije.
- » Čepič, Z. idr. (2005). Slovenska novejša zgodovina: od programa Zedinjena Slovenija do mednarodnega priznanja Republike Slovenije: 1848–1992. Mladinska knjiga, Inštitut za novejšo zgodovino.
- » Meier, V. (1996). Zakaj je razpadla Jugoslavija? Znanstveno in publicistično središče.
- » Brodnik, V. idr. (2021). Zbrali smo pogum, stopili smo skupaj. Mladinska knjiga.
- » Valič Zver, A. (ur.). (2022). Zmagoslavno leto: Osamosvojitvena zgodba naše države Slovenije. Družina.
- » Repe, B., Kerec, D. (2019). Slovenija, moja dežela: Družbena revolucija v osemdesetih letih. Cankarjeva založba.

SAMOSTOJNA SLOVENIJA IN NJENO VKLJUČEVANJE V EVROPSKE INTEGRACIJE

SAMOSTOJNA SLOVENIJA IN NJENO VKLJUČEVANJE V EVROPSKE INTEGRACIJE

- » Meier, V. (1996). *Zakaj je razpadla Jugoslavija?* Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- » Pesek, R. (2007). *Slovenska osamosvojitvev*. Ljubljana: Nova revija.
- » Brodnik, V. idr. (2021). *Zbrali smo pogum, stopili smo skupaj*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- » Valič Zver, A. (ur.) (2022). *Zmagoslavno leto: Osamosvojitvena zgodba naše države Slovenije*. Ljubljana: Družina.
- » Repe, B., Kerec, D. (2019). *Slovenija, moja dežela: Družbena revolucija v osemdesetih letih*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

» VOJNA ZA SLOVENIJO <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/9p8dpqy>

VSAKDANJE ŽIVLJENJE, MODA IN GLASBA SLOVENCEV V ČASU DRUGE JUGOSLAVIJE

VSAKDANJE ŽIVLJENJE, MODA IN GLASBA SLOVENCEV V ČASU DRUGE JUGOSLAVIJE

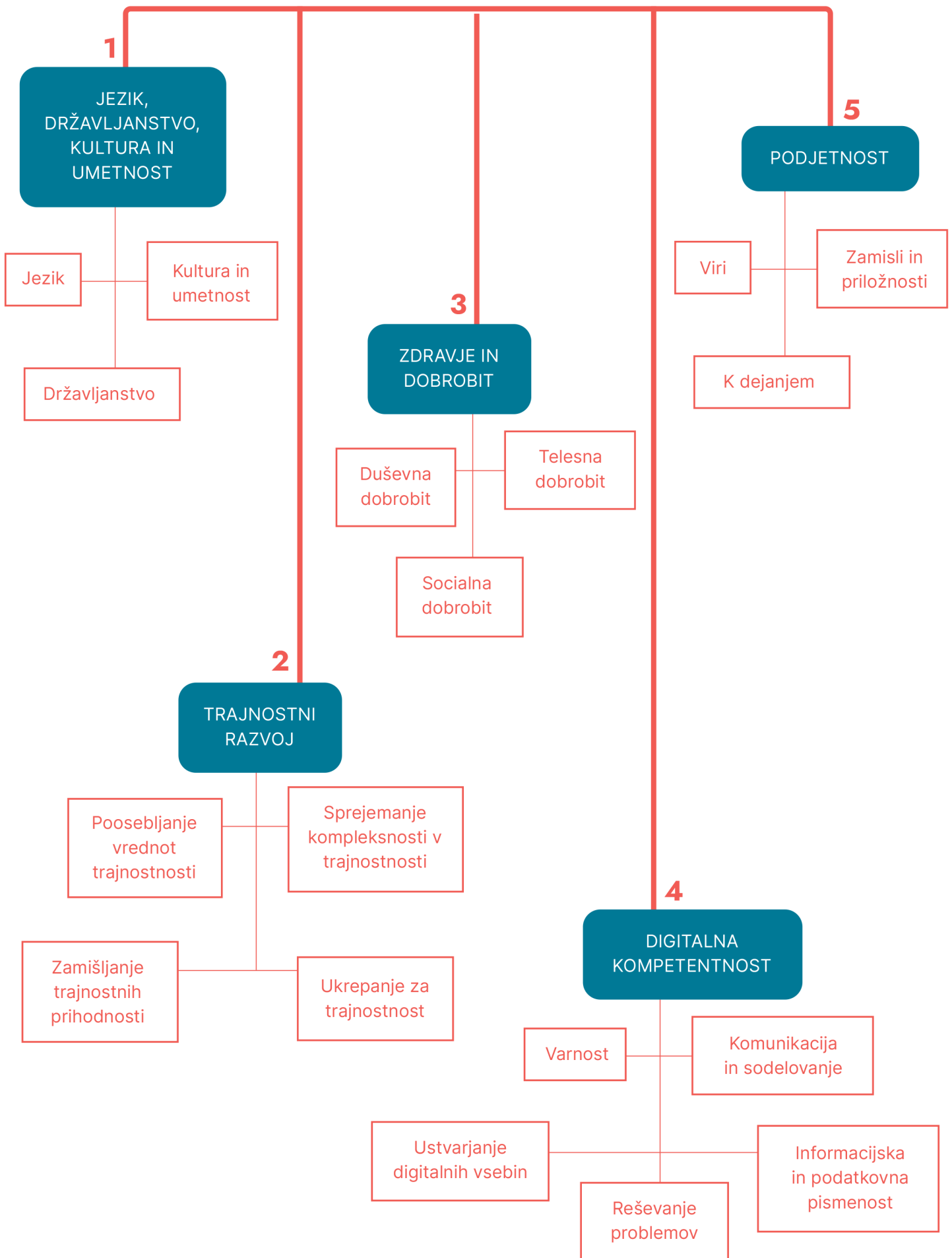
- » Repe, B., Kerec, D. (2019). *Slovenija, moja dežela: Družbena revolucija v osemdesetih letih*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- » Slavenka Drakulić, Alenka Puhar, *Kako smo preživeli socializem in se celo smejali*. Maribor (1992), založba Rotis.

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih): 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih): 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spoznava, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spoznava kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družbeni položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogojene z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in zelene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje zelene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3 /// ZDRAVJE IN DOBROBIT

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepozna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepozna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepozna raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepozna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepozna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.), tako da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljanstvo udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepozna avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev.
	5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobroti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva.
	5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog.
	5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti.
	5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju).
	5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost).
	5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt.
	5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidenim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnano in ciljem, da jih uspešno razreši.
	5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami.
	5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev.
	5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje.
	5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah.
	5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.